

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**PSİKOEĞİTİM PROGRAMI GELİŞTİRME VE UYGULAMA
YETERLİLİK ALGISI ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE
GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADEM YILDIRIM

GAZİANTEP
KASIM 2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**PSİKOEĞİTİM PROGRAMI GELİŞTİRME VE UYGULAMA
YETERLİLİK ALGISI ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE
GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADEM YILDIRIM

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI

GAZİANTEP
KASIM 2019

TEZ ONAY SAYFASI

Öğrencinin Adı Soyadı : Adem YILDIRIM
Üniversite : Gaziantep Üniversitesi
Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı ve Program : Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı
Tezin Başlığı : Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama
Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik
Çalışması
Tezin Savunma Tarihi :15/11/2019

Bu tezin yüksek lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI

Doç. Dr. Oğuzhan ÇOLAKKADIOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BUĞA

İmzası

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

Dr. Öğr. Üyesi Erhan TUNÇ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza:

Adı ve Soyadı: Adem YILDIRIM

Öğrenci Numarası: 201445374

Tezin Savunma Tarihi: 15.11.2019

TEŞEKKÜR

Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin geliştirilmesinde emeği geçen birçok kişi bulunmaktadır. Öncelikle, araştırmanın her basamağında engin bilgi, tecrübesi ve titiz çalışması ile bana yol gösteren değerli hocam, tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI'ya teşekkürü borç bilirim. Lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince bilgilerinden faydalandığım hocalarıma ve ölçeğin geliştirme sürecinde görüşüne başvurduğum uzmanlara teşekkürlerimi sunarım. Tez boyunca desteklerini hissettiğim arkadaşlarıma ve değerli meslektaşlarıma, son olarak da mesleki çalışmalarına her daim saygı gösteren ve bana destek veren aileme teşekkür etmek isterim.

Adem YILDIRIM

ÖZET

PSİKOEĞİTİM PROGRAMI GELİŞTİRME VE UYGULAMA YETERLİLİK ALGISI ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

YILDIRIM, Adem
Yüksek Lisans Tezi,
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI
Kasım-2019, 83 sayfa

Bu araştırmada rehber öğretmenlerin psikoeğitim programı uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilik algılarının ölçülmesine yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ayrıca demografik değişkenlere göre rehber öğretmenlerin bir psikoeğitim programını uyarlayabilme, geliştirme ve uygulama yeterlilik algılarında bir fark olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu Ankara ilinin Çankaya, Keçiören ve Gölbaşı ilçelerinde okullarda çalışan 622 rehber öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada geliştirilen ve kullanılan Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin uzman görüşü alınarak geliştirilen deneme formu 5'li likert tipinde 36 maddeden oluşmaktadır.

Ölçek uygulaması sonucu elde edilen veriler analizi için KMO-Bartlett testi, açımlayıcı faktör analizi, Cronbach's alpha güvenirlik analizi, korelasyon analizi teknikleri kullanılmıştır. Ölçeğin KMO örneklem uygunluk kat sayısının .97 ve Barlett Sphericity Testi χ^2 değerinin 108097.78 ($p < .001$) olduğu bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda "Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği" olarak adlandırılan 3 faktörlü ve 26 maddeden oluşan bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçeğin madde toplam korelasyonları .51 ile 83 arasında değişmekte iken "uyarlama" alt boyutunda .71 ile .85, "geliştirme" alt boyutunda .84 ile .88 ve "uygulama" alt boyutunda .51 ile .86 arasında değişmektedir. Alt ve üst olarak tanımlanan %27'lik grupların madde puanlarının farkına ilişkin t değerleri, 15.24 ile 25.63 arasında değiştiği, ölçeğin her bir maddesinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutları arasındaki korelasyon değerleri .72 ile .92 arasında değişmektedir. Ölçeğin alt boyutlarının güvenirlik katsayıları .94- .96 arasında değişmektedir. Ölçeğin genelinin güvenirlik katsayısı ise .97'dir. Elde edilen bulgular "Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterliliği Ölçeği'nin" geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Rehber Öğretmen, Psikoeğitim, Yeterlilik

ABSTRACT

THE VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF THE COMPETENCE PERCEPTION SCALE OF PSYCHOEDUCATION PROGRAM DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION

YILDIRIM Adem

Master Thesis

Department of Educational Sciences

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI

November - 2019, 83 pages

In this study, it was aimed to develop a valid and reliable measurement tool for measuring the perceptions of guidance teachers' adaptation development and application competence in psychoeducation program. The study also examined whether there is a difference in the perception of guidance teachers' ability to adapt, develop and implement a psychoeducation program according to demographic variables. The study group consisted of 622 guidance teachers working in schools in Çankaya, Keçiören and Gölbaşı districts of Ankara. The trial form, developed and used in the research, developed by taking the expert opinion of the Psychoeducation Program Development and Implementation Perception of Competence Scale, consists of 36 items of 5 likert type.

KMO-Bartlett test, exploratory factor analysis, Cronbach's alpha reliability analysis and correlation analysis techniques were used for data analysis. It was found that KMO sample fit coefficient of the scale was .97 and Barlett Sphericity Test χ^2 value was 108097.78 ($p < .001$). As a result of the analysis, 3-factor scale consisting of 26 items called “Psychoeducation Program Adaptation Development and Application Competence Perception Scale” was developed. Item-total correlations of the scale ranged from .51 to .83, while the. “Adaptation” subscale ranged from .71 to .85, the “development” subscale ranged from .84 to .88 and the “implementation” subscale ranged from .51 to .86. It was found that the t values of the 27% groups defined as lower and upper values ranged between 15.24 and 25.63, and there was a significant difference between the mean scores obtained from each item of the scale. The correlation values between the sub-dimensions of the scale ranged from .72 to .92. The reliability coefficients of the subscales ranged from .94 to .96. The reliability coefficient of the overall scale is .97. Findings show that “Psychoeducation Curriculum Development and Implementation Competence Scale” is a valid and reliable measurement tool.

Keywords: Guidance Teacher, Psychoeducation, Proficiency

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sayıtlar	7
1.5. Sınırlılıklar	8
1.6. Tanımlar	8

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	9
2.2. Öğrencilere Yönelik Grup Çalışmaları.....	11
2.3. Grup Türleri	12
2.3.1. Görev veya Çalışma Grubu.....	14
2.3.2 Grupla Psikolojik Danışma.....	15
2.3.3 Grup Psikoterapisi	16
2.3.4. Psikoeğitim Grubu	16
2.4. Psikoeğitimde Grup Liderinin Yeterlilikleri.....	17
2.5. İlgili Araştırmalar.....	19

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	26
3.2. Araştırma Grubu.....	26
3.3. Araştırmaya Katılan Rehber Öğretmenlerine İlişkin Demografik Özellikler.....	27
3.4. Verilerin Toplanması.....	29
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	29
3.4.2. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği	29
3.5 Madde Havuzunun Oluşturulması.....	30
3.6. Uzman Görüşünün Alınması.....	30
3.7. Ölçeğin Deneme Uygulaması.....	31
3.8. Veri Analizi.....	31

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Geçerlik Çalışmasına İlişkin Bulgular.....	33
4.2. Güvenirlik Çalışmasına İlişkin Bulgular	44
4.3. Rehber Öğretmenlerin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algılarına İlişkin Bulgular.....	46
4.3.1. Cinsiyete İlişkin Bulgular.....	46
4.3.2. Mezun Olunan Lisans Eğitimi Değişkenine İlişkin Bulgular.....	47
4.3.3. Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Bulgular.....	49
4.3.4. Çalıştığı Kurum Değişkenine İlişkin Bulgular.....	51
4.3.5. Öğrenim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular.....	52
4.3.6. Psikoeğitim Dersi /Kursu Alıp Almama Değişkenine İlişkin Bulgular	53

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Geçerliğine ve Güvenirliğine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması.....	56
5.2. Rehber Öğretmenlerin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'ne İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması.....	59

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6. Sonuç.....	59
6.1. Rehber Öğretmenlerin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama	

Yeterlilik Algısı Ölçeği'ne İlişkin Sonuçlar	62
6.2. Öneriler.....	63

KAYNAKLAR.....65

EKLER.....77

Ek-A Faktörlerin Özdeğerleri ve Açıklanan Varyans Oranları.....	77
Ek-B Döndürülmüş Faktör Bileşen Matrisi.....	78
Ek-C Kişisel Bilgi Formu.....	79
Ek-D Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği.....	80
Ek-E Ankara MEB Araştırma İzin Oluru.....	82

ÖZGEÇMİŞ / VITAE83

TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 2.1. ASWG’ ASGW’ye Göre Dört Grup Türü.....	13
Tablo 3.1. Tablo 2: Araştırmaya Katılan Rehber Öğretmenlerin Demografik Özellikleri.....	28
Tablo 4.1. Araştırma Grubunun “Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği’nin” Betimsel İstatistik Değerleri.....	34
Tablo 4.2. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği’nin KMO Katsayısı ve Bartlett Testi Sonuçları	36
Tablo 4.3. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği’nin Maddelerinin Yer Aldıkları Faktörler, Faktördeki Yükleri ve Ortak Faktör Varyansları	39
Tablo 4.4. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği’nin Alt Boyutlarının Özdeğeri ve Açıkladığı Varyans	40
Tablo 4.5. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği’nin Kendi Alt Boyutları, Toplam Madde Korelasyon Değerleri ve Alt-Üst %27’lik Grupların Ayıt Edicilik Düzeyleri	42
Tablo 4.6. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği’nin Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Değerleri.....	44
Tablo 4.7. Psikoeğitim Program Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği’nin Alt Boyutlarının Güvenirlilik Katsayıları.....	45
Tablo 4.8. Rehber Öğretmenlerin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği’nin Cinsiyet Değişkenine Göre Aldıkları Puanların t Testi Analiz Sonuçları.....	47

Tablo 4.9. Rehber Öğretmenlerin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Mezun Oldukları Lisans Programına Göre Aldıkları Puanların Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları	48
Tablo 4.10. Rehber Öğretmenlerin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Meslekteki Hizmet Süresine Göre Aldıkları Puanların Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları	50
Tablo 4.11. Rehber Öğretmenlerinin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Çalışılan Kurum Değişkenine Göre Aldıkları Puanların Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları	52
Tablo 4.12. Rehber Öğretmenlerinin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Öğrenim Düzeyine Göre Aldıkları Puanların t Testi Analiz Sonuçları	53
Tablo 4.13. Rehber Öğretmenlerinin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Psikoeğitim Dersi/Kursu Alıp Almama Değişkenine Göre Aldıkları Puanların t Testi Analiz Sonuçları	54

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

- Şekil 4.1.** Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin
Toplam Puan Normal Q-Q Grafiği35
- Şekil 4.2.** Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin
Açımlayıcı Faktör Analizi Özdeğer Çizgi Grafiği.....37

KISALTMALAR

MYK: Mesleki Yeterlilik Kurumu

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problemin durumu, tezin amacı, tezin önemi, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar alt başlıklarıyla ele alınacaktır.

1.1. Problem Durumu

Rehberlik ve psikolojik danışmalık mesleği diğer meslek dalları arasında kişilerin güçlü, farkındalık seviyeleri yüksek ve bireylerin yaratıcı bir biçimde yetiştirilmesine olanak sağlayan bir hizmet alanıdır (Türk PDR-DER, 2011). Okul rehber öğretmenleri, yasaların kendisine verdiği yetki ve sorumluluklarla öğrencilerini her yönüyle geliştirmeyi amaçlayan meslek elemanlarıdır. Psikolojik Danışma ve İlgili Programlar Akreditasyon Kurulu (The Council for Accreditation of Counseling & Related Educational Programs [CACREP])’e göre de öğrencileri tümüyle geliştirecek bir program hazırlama ve uygulama aşamasında, öncelikle onların ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Alanla ilgili güncel çalışmalarda “Kapsamlı Gelişimsel Model” kavramı daha sık görülmeye başlamıştır. Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma uygulamalarının tüm düzeylerde bulunması gerektiği “kapsamlı” oluşuyla anlatılmaktadır (CACREP, 2009). Bu alan öncelikle bireyin kendini anlayarak çevresindeki imkanları fark edebilmesi ve bu doğrultuda uygun kararlarla kendini

gerçekleştirebilmesi için yapılan sistemli ve uzmanlık gerektiren bir yardım alanıdır (Kuzgun, 2010).

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanının profesyonel bir alan olması sebebi ile meslek elemanlarının görevlerini yerine getirirken bazı temel bilgi ve becerilere sahip olmaları gerekmektedir. Bu mesleki bilgi ve becerilerin öğretilmesi için eğitime ilişkin olarak standartlar, Amerika’da 1981 yılında Psikolojik Danışma ve İlgili Programlar Akreditasyon Kurulu (CACREP) tarafından belirlenmiştir (Adams, 2006). Bu standartlar CACREP tarafından 2009 yılında güncellenerek sekiz ana yeterlik alanı belirlenmiştir. Bunlar; profesyonel kimlik, sosyal ve kültürel çeşitlilik, inşa gelişimi, mesleki gelişim, yardım ilişkileri, grup çalışmaları, bireyi tanıma son olarak ise araştırma ve program değerlendirme yeterlik alanlarıdır (CACREP, 2009). Ülkemizde ise Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği tarafından bu yeterlilikler beş alana ayrılmıştır (Türk PDR-DER, 2017). Bunlar; insan gelişimi/psikolojik temeller, sosyal ve kültürel temeller, eğitsel temeller, psikolojik danışmanlık ve rehberlik (PDR) hizmetleri ve yardım becerileri ve son olarak bireyi tanıma, araştırma ve değerlendirmedir.

Ayrıca Mesleki Yeterlik Kurumu (MYK) tarafından Okul Psikolojik Danışman Seviye 7 Ulusal Meslek Standardı belirlenmiştir. Yapılan bu çalışmada Meslek Profili Görevler, İşlemler ve Başarım Ölçütleri boyutunda; “(A) iş sağlığı ve güvenliği ile çevre koruma önlemlerini uygulamak, (B) iş organizasyonu yapmak, (C) okul psikolojik danışmanlığı programını geliştirmek, (D) temel okul psikolojik danışmanlığı eğitim programını uygulamak, (E) öğrencilerin gelişimine yönelik bireysel planlamalar yapmalarına yardım etmek, (F) müdahale hizmetleri sunmak, (G) öğrencilere dolaylı hizmetler sunmak, (H) okul psikolojik danışmanlığı programını değerlendirmek, (I) danışmanlık hizmetlerinin kalitesini geliştirmek ve (J) mesleki gelişim faaliyetlerini yürütmek” şeklinde görevler tanımlanmıştır. Bu görev tanımlarında; (C), (D) ve (F) maddelerine ait başarım ölçütleri kapsamında yer alan “psikoeğitim programları, grup etkinlikleri” çalışmalarının okul rehber öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Meslek profili bilgi ve beceriler boyutunda ise grup çalışmaları ile ilgili olarak “farklı sosyokültürel gruplarla çalışma bilgi ve becerisi, grupla psikolojik danışma ve grup rehberliği süreçlerinde liderlik becerisi, psikoeğitim programı geliştirme ve uygulama bilgi ve

becerileri” şeklinde ölçütler yer almaktadır (Mesleki Yeterlilik Kurumu Web Portalı [MYK], 2017).

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ulusal ve uluslararası yeterlik alanları incelendiğinde grup çalışmalarının önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Son yıllarda bireysel danışmanların toplumun ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalmasıyla grup rehberliği, grupla psikolojik danışma ve psikoeğitim grupları gibi çalışmalara olan ihtiyacın arttığı dikkati çeken bir durumdur (DeLucia-Waack, 2006; Furr, 2000; Yalom, 2012). Grup yaklaşımında temel bir süreç olarak kabul edilen öğrenmeyi, bireyin kendi yaşantıları yoluyla davranışlarında meydana gelen değişme olarak tanımlarsa, benliğin çevresi ile bütünleşmesi ve olgunlaşması için bireyin çok çeşitli öğrenme yaşantılarına ihtiyaç olacağı açıkça görülmektedir (Bennett, 1963, s. 10-14).

Grup çalışması, kapsamlı bir okul-danışmanlık programının önemli bir bileşenidir (Balkin & Leddick, 2005; Villalba, 2007) ve üretken öğrenmeyi ve özel ihtiyaçları olanlar da dahil olmak üzere tüm öğrenciler için etkili bir müdahale geliştirmek için bir araç olarak kabul edilmiştir (Balkin & Leddick). Grup yaklaşımı okul danışmanlarının öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek için kullanabilecekleri önemli bir hizmettir (Akos, Hamm, Mack ve Dunaway, 2007; Myrick, 2003; Sayder, 2008). Masson, Jacobs, Harvill ve Schimmel'e (2012) göre, grup oturumları danışmanların tek seferde birçok danışanla ilgilenmesine olanak sağlar. Ayrıca, grupla oturumlarında olduğu gibi grup danışanlar üzerinde de olumlu etki yaratır, danışanlar deneyimlerini ve sorunlarının üstesinden gelmenin yollarını paylaşabilir.

ABD’de yapılmış araştırma çalışmalarında rehber öğretmenlerin grup çalışmaları ile kıyaslandığında bireysel danışma hizmetlerine daha fazla zaman ayırdıkları görünse de uzun vadede PDR alanında okullarda çalışacak rehber öğretmenlerin bütün öğrencileri kapsayıcı bir şekilde çalışabilmek için grupla çalışma becerilerine daha çok ihtiyaç duyacaktır (Larrabe e ve Terres, 1984; Stower, 2003). Jackson ve arkadaşları (2002) ise günümüz okul rehber öğretmenlerinin alacakları eğitimlerde daha fazla grup çalışmasına önem vereceklerini öngörmüştür. Bilindiği üzere ülkemizde rehber öğretmenlerin yeterliliği konusunda PDR bölümünde en az lisans seviyesinde eğitim alarak mezunlar kamu ve özel kurumlarda

psikolojik danışman, pedagog ve rehber öğretmen gibi unvanlar altında çalışabilmektedir (Çivitçi, 2018). Ancak grup çalışmalarından biri olan grupla psikolojik danışma yapabilmek için ise en az yüksek lisans eğitimi almak genel olarak kabul görmüş bir durumdur (Voltan-Acar, 2012). Psikoeğitim ve grup rehberliği çalışmalarını bir rehber öğretmenin yürütebilmesi için ise lisans eğitiminin yeterli olduğu düşünülmektedir. “Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından 2018 yılında “güncellenen” PDR lisans programında grup rehberliği veya grup psikoeğitimi adı altında zorunlu bir ders olmamakla birlikte, Okullarda RPD Uygulamaları I-II, Mesleki Rehberlik Uygulaması ve RPD’ de Program Geliştirme derslerinin içeriğinde grup rehberliği ve grup psikoeğitimi programlarının geliştirilmesi ve uygulamasına yer verilmiştir. Dolayısıyla mezunların grup çalışmalarına ilişkin yeterlilik kazanmalarını beklemek pek gerçekçi görünmemektedir” (Çivitçi, 2018).

Türkiye, psikolojik danışma ve rehberlik eğitimi alanında lisans, yüksek lisans ve doktora alanlarında oldukça gelişmiş programlara sahip olmakla birlikte, alanda eğitim gören öğrenciler uygulama yaşantılarında deneyimlerine katkı sağlayacak sürede ve düzeyde geribildirim (süpervizörlük) alamadığını ve grup süpervizyonlarının deneyimi öğretim elemanlarınca büyük gruplarda gerçekleştiği görülmektedir (Özyürek, 2009). Bu bağlamda grupla çalışma yeterlilik becerilerini elde etmenin önemli yolu grup yaşantısı sürecinde, süpervizyon süreci içerisinde en az 10 saat grup üyesi olmak veya liderliğinde bulunarak temel düzey standartlarına ulaşabilmektir (ASGW, 2000). Ancak grup çalışmalarında grup liderinin çalışacağı grup türlerine göre sahip olması gereken beceriler farklılık gösterebilir. Psikoeğitim grup liderliğinde, grupla psikolojik danışma ve psikoterapi gruplarından farklı olarak grup temelli gelişimsel ve eğitimsel stratejilerin kullanılması önemlidir (Çivitçi, 2018).

Başarılı bir grup lideri, katılımcıların dikkatini çeken, faydalı ve etkili oturumlar düzenleyebilir. Grup atmosferine uygun etkinlikleri planlayarak uygulayabilir. Her bir oturumda içeriğin etkililiğine ve akışa uygunluğuna dikkat ederek çalışmalarını yürütebilir (Jacobs ve ark., 2012). Psikoeğitim oturumlarının konsültasyonlar, araştırma ya da veri toplama yoluyla planlanması grup liderinin başarısında son derece önemlidir. Hazır psikoeğitim programlarını, aslına sadık

kalarak uyarlama becerisi liderin sorumlu olduğu önemli konulardan biridir (Brown, 2013). Ülkemizde rehber öğretmenlerin grup çalışmalarındaki liderlik yeterliliklerinin incelenmesi ve bu bağlamda bir ölçeğin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Grup çalışmalarında lider eğitimi konusunda ülkemizdeki alanyazın incelendiğinde yapılmış olan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görölmektedir (Aladağ ve diğ., 2011).

Özyürek'e (2007) göre okul rehber öğretmenlerinin okullarda görevlerini yerine getirmede kendilerini ne düzeyde yeterli hissettikleri yeterince araştırılmadığı, ancak rehber öğretmenlerin yetkinlik beklentilerini (Yiyit, 2001), özel eğitimdeki rollerine ilişkin öz-yeterliliklerinin (Demirel, 2013) incelendiği görölmektedir.

İlgili alan yazında rehber öğretmenlerin gelişimini gözlemlemek amacıyla rehber öğretmen öz-yeterlilik ölçeği, (Pamukçu, 2011), öz-yetkinlik ölçeği (Demirel, 2013), öz-farkındalık ölçeği (Daşçı, Atık, Aşcioğlu-Önal, Çelik ve Güç, 2017) gibi geliştirme çalışmaları bulunmaktadır. Ancak ilgili alan yazında grup ve liderlik konularında ölçek geliştirme çalışmaları oldukça sınırlıdır. Grup Lideri Değerlendirme Ölçeği (Votan-Acar, 1991), Okul Danışmanı Liderlik Anketi (Anita ve Julia, 2015) gibi ölçek geliştirme çalışmalar dışında Atıcı ve Ulusoy (2010) tarafından yapılan bir çalışmada psikolojik danışman adaylarının grup rehberliği çalışmalarında etkinliğini yürütürken kullandıkları psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterlilik algıları nitel veri toplama yöntemlerinden gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Yapılan araştırmalar okul rehber öğretmenlerinin genel yeterliliklerini, psikolojik danışma hizmeti göz önünde bulundurularak ön plana çıkarırken, rehber öğretmenlerin grup rehberliği ve psikoeğitim grupları ile ilgili yeterlilikleri boyutunu inceleyen kapsamlı bir ölçek geliştirme çalışmasına rastlanmamıştır. Okul rehber öğretmenin yeterlilik algılarını değerlendirirken psikoeğitim gruplarını yönetme, uygulama, değerlendirme ve var olan bir psikoeğitim programını kurumunun ihtiyaçlarına göre özüne sağdık kalarak uyarlayabilme konularında yeterliliklerini değerlendirebilmek oldukça önemlidir.

Bu nedenle araştırmada rehber öğretmenlerin grup çalışmalarında bir psikoeğitim programını geliştirebilme ya da mevcut bir psikoeğitim programını kendisinin uygulayacağı grubun özelliklerine göre uyarlayabilme ayrıca psikoeğitim programını uygulama ve değerlendirme yeterliliklerinin ne düzeyde olduğunun belirlenmesi ile rehber öğretmenin çalıştığı kurum, hizmet yılı, öğrenim düzeyi, mezun olunan lisans eğitimi ve bir psikoeğitimi uygulayıcı eğitimi alıp almadığı gibi demografik değişkenlerine göre yeterlilik algılarını incelemesi amaçlanmıştır.

1.2. Tezin Amacı

Bu çalışmanın amacı “Psikoeğitim Program Geliştirme ve Uygulayabilme Yeterlilik Algısı Ölçeği”nin geliştirilmesidir. Araştırmanın ikinci amacı ise rehber öğretmenlerin psikoeğitim programını uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilik algılarında demografik değişkenlere göre bir fark olup olmadığının **belirlenmesidir**.

1.3. Tezin Önemi

Rehberlik ve psikolojik danışma alanında yeterliliğe sahip olmak için en az lisans düzeyinde eğitim almak gerekmektedir. Bu alandaki hizmetlerin bir bölümü grup ile yapılan çalışmalardan oluşmaktadır. Rehberlik hizmetlerinde grup çalışmalarına olan ihtiyaçlar artmaktadır. Rehberlik hizmetleri çerçevesinde grupla yapılan çalışmaları; grupla psikolojik danışma, grup rehberliği ve psikoeğitim grupları oluşturmaktadır. Grupla çalışma ayağını güçlendirecek olan psikoeğitim programları ile önleyici, geliştirici ve eğitimsel konularının aynı anda birden çok öğrenciyle işlenebilmesi öğrencilerin amaçlarına ulaşmalarını kolaylaştırabilen profesyonel bir çalışmadır. Yetkin ve etkili bir okul rehber öğretmeni için bir psikoeğitim programı uyarlayabilme geliştirme ve uygulama, yeterliliklerin ölçülmesi için geliştirilecek bir ölçek alanda önemli bir boşluğu dolduracaktır. Bir bilim dalındaki bilimsel çalışmalar ve bunların uygulamaya konması, o bilim dalına özgü ölçme araçlarının ortaya çıkmasıyla ilerlemektedir (Baykul, 2000). Psikoeğitim programı uygulama, geliştirme ve uyarlayabilme becerilerini kazanmanın en etkili yolu grup sürecini deneyimlemek ve süpervizyon altında bir grup liderliği etmek

olduğu gibi bu alanda geliştirilen ölçeklerin kullanılması da psikoeğitim uygulayıcısı yetiştirmede yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Psikoeğitim gruplarını planlama aşamasındaki liderin; grubun amacı, hedef kitle, amaçlar ve beklenen sonuçlar, literatür taraması, çevresel faktörler, oturum planlaması, öğretimsel strateji ve materyaller ile değerlendirme konuları ilgilenilmesi gereken temel unsurlardır (Brown, 2013). Bir psikoeğitim grubu; oluşum aşaması, grubun uygulaması, değerlendirme ve izleme aşamalarından oluşur (Sink, Edwards, Eppler, 2012). Bu bağlamda bir psikoeğitim programını uyarlayabilme geliştirebilme ve uygulayabilme yeterliliklerinin ölçülebilmesi önemlidir.

Psikoeğitim programı uyarlama geliştirme ve uygulamadaki yeterlilik algılarını ortaya koymak, okul rehber öğretmenlerinin yapacağı grup çalışmalarındaki niteliğini artırmak, okul türlerine göre rehber öğretmenlerin psikoeğitim programı geliştirme yeterliliklerini arttırma ve bu yolla okul rehber öğretmenlerini geliştirmeye yönelik çalışmaların etkilerini değerlendirmek açısından destekleyici bilgiler sunacağı düşünülmektedir.

Bu nedenle rehber öğretmenlerin bir psikoeğitim programı geliştirebilme, aslına sadık kalarak uyarlayabilme ve uygulayabilme yeterliliği konusunda bir ölçeğin geliştirilmesi, grup lideri ile ilgili geliştirilecek olan diğer ölçek geliştirme çalışmalarına yol gösterici olacaktır. Ayrıca destek sağlayacak grup çalışmalarında liderlerin yeterlilik algılarını değerlendirme ile ilgili ileride yapılacak araştırmalar için de alanyazınına destek ve katkı sağlayabilecektir.

1.4. Sayıtlar

1. Rehber Öğretmenlerin “Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algıları Ölçeği”ni içtenlikle cevapladıkları varsayılmaktadır.
2. Araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama aracı istenilen yeterlilik algılarını yeterince ölçmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma Ankara ilinde 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında ilkokul, ortaokul, lise ve Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM)'larda görev yapan Rehber Öğretmenleriyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Psikoeğitim: Bireyin karşılaşabileceği durumlarda krizle ya da gelişimsel problemlerle baş edebilmesi ve olası problemlerini önleyebilmesine yardımcı olmak amacıyla yürütülen, bilgi ve beceri kazandırılması amaçlanan bir grup çalışmasıdır. (Brown, 2011).

Yeterlilik: Bir işi etkili yapma ve verimli olacak biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gerekli bilgi, beceri, davranış ve değerlerdir (Şahin, 2004).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri tanımı, öğrencilere yönelik grup çalışmaları, grup türleri, grup türlerinin karşılaştırması, psikoeğitim grubunu yöneten liderlerin yeterliliği ve ilgili araştırmalar konularına yer verilmiştir.

2.1. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğine göre rehber öğretmen, eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren kişidir. Bu bireyler üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisan eğitimi almış bireylerdir. (MEB, 2001).

Eğitim içerisinde öğrencilere yönelik olarak kişisel sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri sunulmaktadır. Bu hizmetler kapsamında eğitsel rehberlik temel olarak bilgi aktarımına dayanan, öğrencinin eğitsel başarısını arttırmak, okuldan ve okulun birimlerinden en üst düzeyde yararlanmasını sağlamak amacıyla sunulurken, öğrencinin meslek gelişimini etkili ve doğru bir şekilde yönlendirmesini sağlamak amacıyla da mesleki rehberlik hizmetleri verilmektedir. Kişisel sosyal rehberlik ise öğrencinin kişilik gelişimlerine destek sağlamak, problemlerini gidermede yardımcı olmak şeklinde sunulan hizmet olarak özetlenebilir. Rehber öğretmenler idari personele ve öğretmenlere yönelik olarak da onların ihtiyaç duydukları alanlarda müşavirlik, öğrenci davranışlarının değerlendirilmesi, öğrencilerin gelişimsel dönemlerin hakkında bilgilendirme gibi

konularda destek sağlamaktadır. Ayrıca ebeveynlere yönelik olarak öğrencilerin gelişimlerini tam ve doğru bir şekilde desteklemeleri için müşavirlik hizmeti vermek rehber öğretmenin genel sorumlulukları arasındadır (Kuzgun, 2010).

Yeşilyaprak (2003) eğitim ortamlarında bireylere sağlanan hizmetlerin yedi ayrı alanda toplandığını belirtmektedir. Bu alanlar: Oryantasyon (yeni ortam alışma), psikolojik danışma, bilgi toplama ve paylaşma, bireyi tanıma, yönlendirme ve yerleştirme, gözlem ve değerlendirme ve müşavirlik (konsültasyon) hizmetleridir. Rehber öğretmen bu hizmetler çerçevesinde sorumlu olan kişilerdir.

Okul rehber öğretmenin hizmet alanında olan kişilere yönelik yaptığı grup çalışmalarında Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğinin okul rehber öğretmenler için belirlenen görevler arasında grup çalışmaları ile ilgili olarak aşağıdaki maddelere yer verilmiştir:

- Öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal gelişimlerini sağlamak amacıyla bireysel ve grup rehberliği hizmetlerini yürütür,
- İhtiyaç duyulan durumlarda bireysel veya grupta psikolojik danışma yapar (MEB, 2017).

Ulusal Meslek Standartları çerçevesinde rehber öğretmenin grupta psikolojik danışma, psikoeğitim ve grup rehberliği alanlarında aşağıda belirtilen başarı ölçütleri verilmiştir:

- Grupla danışma süreci başında potansiyel grup üyeleri ile ön görüşmeler **yapar**,
- Grubun amacını belirleyerek grup planını oluşturur,
- Ön görüşmelere göre grubu oluşturarak grupla danışma süreci kuralları, karşılıklı yükümleri içeren bilgilendirilmiş onay formunu grup üyelerine, velilerine, sorumlularına imzalatır,
- Grupla danışma oturumlarını, terapötik beceriler ile liderlik becerilerini kullanarak yürütür,
- Grupla danışma sürecini, grup evreleri çerçevesinde uygun alıştırmalar ve teknikler uygulayarak yürütür,
- Grupla danışma süreci sonunda grubun amaçlarına ulaşma düzeyini grup üyeleriyle birlikte değerlendirir,

- Grupla danışma sürecini uygun şekilde sonlandırır,
- Önleyici, geliştirici ve iyileştirici psikoeğitim programlarını yöntemlerine göre uygular,
- Hizmet alanlarının bulundukları ortamlar/duruma (eğitim programı, iş staj becerileri) uyum sağlamaları ve potansiyellerini ortaya koymalarına yönelik bireysel ve grup rehberliği uygulamalarını yürütür (01.11.2017 tarih ve 30227 sayılı Resmî Gazete).

Rehberlik hizmetlerinin önemli bir ayağı olan grup çalışmaları gerek alan yazında gerekse ilgili yönetmelik ve mesleki standartlar çerçevesinde yukarıdaki bilgilere yer verilmiştir.

Günümüz rehber öğretmen başına düşen öğrencinin fazla olması grup çalışmasının gerekliliği ortaya koymakla beraber grup çalışmaları öğrencilerinde kendi aralarında sosyalleşmelerini ve akran rehberliği gibi konularda öğrencilere yeni ortamlar sağlamada destek olduğu düşünülmektedir. Aşağıda rehber öğretmenler tarafından okullarda sunulan grup çalışmaları açıklanmaktadır

2.2. Öğrencilere Yönelik Grup Çalışmaları

Bugün okullarda modern eğitimi tamamlayan hizmetler olarak öğretim ve yönetim hizmetleriyle bütünleşen rehberlik hizmetleri ister bireysel ister grup düzeyinde olsun, bireyin kendini tanımasında, anlamasında ve kendi hayatına yön verebilmesinde onun beceri kazanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. (Bennett, 1963)

Rehberlik hizmetlerinin grup çalışmalarında grupla psikolojik danışma, grup rehberliği, psikoeğitim çalışmaları yer almaktadır. Psikoeğitim grupları farklı tür grupların içerisindeki konumu, kavramsal çerçevesi, diğer gruplar ile olan ilişkisi, farklı ve benzer yönleri hakkında kuramsal yapı bu bölümde yer almaktadır.

2.3. Grup Türleri

Grup türlerini kategorilere ayırmak ve tanımlamak için pek çok yol olsa da Grup Çalışmaları Uzmanlar Derneği (Association for Small Group Work – ASGW)’nin Grup Çalışanlarının Eğitimleri için Profesyonel Standartlar (2000) çalışmasında dört temel yaklaşım listelenmiştir.

1. Görev veya Çalışma Grubu
2. Grupla Psikolojik danışma
3. Grup Psikoterapisi
4. Psikoeğitim Grupları

Tablo 2.1.’de ASGW Profesyonel Standartları’na dayalı olarak bu grupların belirleyici özellikleri açıklanarak listelenmiştir.

Tablo 2.1.

ASGW'ye Göre Dört Grup Türü

	Görev veya Çalışma Grubu	Grup Psikoeğitimi	Grupla Psikolojik Danışma	Grup Psikoterapisi
Uygulama ilkeleri	Normal insan gelişimi ve işleyişi			Normal ve Normal dışı insan gelişimi ve işleyişi
Odak	Eğitsel, gelişimsel ve sistemik stratejiler	Eğitsel ve Gelişimsel Stratejiler	Bilişsel, duygulanımsal, davranışsal veya sistemik müdahale stratejileri	Bilişsel, duygulanımsal, davranışsal veya sistemik müdahale stratejileri
Bağlam	Şimdi ve burada etkileşimi			Olumsuz duygusal uyarılma
Desteklediği Kazanımlar	Grup görevlerinin etkili ve verimli kazanımı	Kişisel ve kişilerarası büyüme ve gelişme ile gelecekteki zorlukları önleme	Kişisel ve kişilerarası büyüme ve gelişme ile kişisel ve kişilerarası yaşam problemlerini işaret etme	Kişisel ve kişilerarası yaşam problemleri, algısal ve bilişsel çarpıtmaları veya tekrarlanan işlevsiz davranış kalıplarını tedavi etme ile kişisel ve kişilerarası gelişimi destekleme

Tablo 2.1. (devam/)

	Görev veya Çalışma Grubu	Grup Psikoeğitimi	Grupla Psikolojik Danışma	Grup Psikoterapisi
Grup Üyeleri	Grup görevlerini kazanmak için bir araya gelmişlerdir.	Kişisel ve/veya kişilerarası problemleri geliştirme riski taşıyan kişiler veya kişisel özellikleri ve yetenekleri geliştirme isteğinde olanlar	Kişisel veya kişilerarası problemleri geliştirme riskinde olup veya kişisel özellikleri ve yeteneklerini geliştirme arayışında olup, geçici uyum bozuklukları yaşamakta olanlar	Ağrı ve/veya kronik uyum bozuklukları yaşamaktadır.

2.3.1. Görev veya Çalışma Grubu

Görev veya çalışma grubu genellikle elde edilecek bir görev olan ortak amaç etrafında oluşturulur. Üyelerin belirli bir konu veya konu hakkındaki bilgilerini arttırmaya odaklanır. Grup, görüş ve fikirlerle ilgili ciddi tartışmalar içerir. Bu kategorideki gruplara örnek olarak tartışma grupları, çalışma grupları, görev grupları, gönüllü gruplar, sivil kuruluşlar ve komiteler verilebilir. Bu grupların çoğu liderlerini kendileri belirler veya seçer. Grup dinamiklerini bilen ve liderlik becerilerine sahip grup yöneticileri, eğitim/görev gruplarının işlerini daha etkin ve verimli bir şekilde yürütmelerine yardımcı olabilir (Brown 2011).

Görev veya çalışma grupları genellikle yetişkinlerin iş yaşamlarına yönelik olmakla birlikte okullarda öğrencilerin iş birliği yapma becerileri gerektiren takım çalışmalarında öğrenciye başarı kazandırma hedefi ile de kullanılabilir (Brown, 2011). Okullardaki görev grupları öğrencilerin beraber çalışarak daha iyi öğrenme, iş birliği yapabilme, birbirlerine destek olma, takım çalışmalarında önemli olan duygusal ve sosyal becerileri kazanma ve tamamladıkları bir görev sonucunda başarı duygusu elde edilerek benlik saygılarını desteklenmesine katkı sağlamaktadır. (Van Velsor, 2009)

2.3.2. Grupla Psikolojik Danışma

Grupla psikolojik danışma insan ilişkilerinin geliştirilmesi amacıyla danışan grubunun duygularının, değerlerinin ve tutumlarının üzerinde konuşulduğu, diğer taraftan danışanlarının davranışsal amacına ulaşmasını sağlayan ve bu alanda yetişen bir lider tarafından yürütülen profesyonel ve terapötik yardım etme süreci olarak tanımlanabilir (Voltan-Acar, 2012). Bu süreçte danışanların problemlerine yönelik olarak grup üyeleri grubun amacını ve içeriğini büyük ölçüde belirlediği, grup üyelerinin birbirlerine karşılıklı olarak güven duyabildiği bir grup oturumları dizisidir (Corey, 2012).

Genellikle üniversitelerin ve okulların psikolojik danışma merkezlerinde, toplum ruh sağlığı merkezleri gibi sağlık ile ilgili kurumlarda yürütülen amacına ve gerçekleşen kurumlara bağlı olarak 3 ile 9 ay arasında sürebilmektedir (Trotzer, 1999). Grupla psikolojik danışmada alanında yetişmiş, profesyonel, grupla çalışma yeterliliklerine sahip liderler tarafından yürütülen terapötik yardım etme sürecidir (Voltan-Acar, 2012).

Grupla psikolojik danışmada süreci yürüten lider, grubun dinamikleri, grup süreci konusunda eğitilmiş ve deneyimlidir (Neukrug, 2003). Grup lideri grup üyelerini süreç hakkında aydınlatan, güven ortamı sağlayabilen, etkileşimi gerekli teknikler ile başlatabilen ve sonlandırabilen yeterliliğe sahip olmalıdır (Kuzgun, 2010). Grup lideri, grup psikolojik danışmada kuramsal bilgi ve beceriye sahip olması gerekirken ayrıca grup oturumlarında üyelerin karşılıklı saygılı davranmalarını sağlamak, grup üyeleri arasındaki ilişkiyi geliştirebilmek ve içten,

samimi olmalarını sağlamak gibi terapötik sürecin oluşturulmasından sorumlu olan kişilerdir (Corey, 2012).

2.3.3. Grup Psikoterapisi

Psikoterapi, duygu düşünce ve davranışları Grup psikoterapisi, ciddi psikopatolojik sorunların tedavisi için kişiliğin yeniden yapılandırılmasına odaklı olan bir çalışma türüdür (Çivitçi, 2018). Genellikle klinik psikologlar, ruh sağlığı danışmanları ile klinik sosyal çalışmacılar tarafından yürütülen grup terapisinde, grup liderinin normal, anormal davranışları, psikopatolojik tedavi, tanılama, grup psikoterapisi konularında bilgi, beceri ve deneyime sahip olması gerektiği gibi en az 45 saatlik bir psikoterapi grubuna da liderlik yapması beklenmektedir (ASGW, 2000).

Psikoterapi gruplarında kabaca 5 ile 15 hastadan oluşan bir gruba liderlik eden bir veya daha fazla psikolog içerir. Genellikle gruplar haftada bir veya iki saat buluşur. Bazı danışanlar gruplara ek olarak bireysel tedavilere katılırken, diğerleri sadece gruplara katılır (Corey, 2012).

Grup terapisinde lider, grup danışanlarının derin psikolojik problemlerinin ve kişilik sorunlarının çözümü ile kişilik boyutlarının tekrardan yapılandırılmasında yardım edendir (Capuzzi ve Gross, 2005). Birçok grup depresyon, obezite panik atak, sosyal kaygı, kronik ağrı veya madde bağımlılığı gibi belirli bir sorunu hedef almak için tasarlanmıştır (Neukrug, 2003).

2.3.4. Psikoeğitim Grupları

Psikoeğitim grupları Grup Çalışması Uzmanlar Derneği (ASGW) tarafında 1991’ de yapılan sınıflandırmada “rehberlik/psikoeğitim grupları” olarak isimlendirilirken (ASGW, 2002), “rehberlik” ifadesi çıkarılarak “psikoeğitim grupları” olarak ifade edilmeye başlanmıştır.

Grup Çalışmaları Uzmanlar Derneği (ASGW, 1991) tarafında geliştirilen psikoeğitsel gruplar tanımı bu tür grupların eğitsel ve önleyici amaçlarının önemine değinir. Psikoeğitim grupları öğretici ve programlıdır, planlı ve yapılandırılmış

etkinlikleri kullanır, lider tarafından amaçları belirlenir, gelişimsel ve önleme odaklıdır, eğitsel amaçlara, beceri geliştirme amaçlarına, yönelik hazırlanır (Brown, 2013). Grup Çalışmaları Uzmanlar Derneği (ASGW) bu tür grupların amacını “bir dizi eğitsel ve psikolojik sorunların ortaya çıkmadan önleme” olarak belirtmiştir (Gladding, 1995, p.436). Grup psikoeğitimi grup içerisinde belirlenen konuların görüşülmesi, tartışılması ve grup üyelerine yeni davranışlar kazandırmak amacıyla tasarlanan etkinliklerin yer aldığı yapılandırılmış oturumlardan oluşmaktadır (Delucia-Waack, 2006). Psikoeğitim grupları, bireylere ihtiyaç duydukları konularda bilgi vermeyi amaçlayan, bireyin kişilerarası ilişkilerinde güçlü rehberlik odaklı gruplardır. Ancak grup rehberliği psikoeğitsel çalışmalara benzetilir (Gladding, 1995); grup rehberliği okul ortamlarında çocuklar için düzenlenen etkinlikler olarak düşünülürken psikoeğitsel çalışmalar önemli bir eğitsel unsura sahip olan ancak geniş bir grup uygulaması olan çocuklarla, ergenlerle ve yetişkinlerle hastaneler, işyerleri, üniversiteler, sosyal ve idari hizmetler kurumları ile orduyu kapsayan farklı ortamlarda da gerçekleştirile bilmektedir (Brown, 2013). Grup psikoeğitimi; grup ile psikolojik danışma ve grup psikoterapisine göre oturum sayısı ve süresi genellikle daha azdır. Grupla psikolojik danışma ve grup psikoterapilerinde en az üç ay ve her oturum 90 dakika sürerken, grup psikoeğitimde özellikle okullarda 6-20 kişi arasında grup oturumu olabilirken, her oturum 30-45 dakika sürebilmektedir. (Çivitçi, 2018).

Grup rehberliği okul ortamında oryantasyon çalışmaları ve eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik alanlarında bilgi verme amacı ile çok sayıda kişiye yönelik bilişsel düzeyde yapılan bir hizmettir. (Voltan-Acar, 2012). Grup rehberliği, grup üyelerinin kendilerine ilişkin konuların (cinsel gelişim, ders çalışma davranışı, ilgi, yetenek ve değerle ilgili test sonuçlarının değerlendirilmesi, meslekler hakkında bilgi verilmesi) işlenerek bilgi verilmesi durumudur. (Kuzgun, 2010). Grup rehberliğinde okul rehber öğretmeni bu çalışmayı yürütebilirken sınıf rehber öğretmeni de grup rehberliği çalışmasını yürütebilmektedir (Kuzgun, 2010).

2.4. Psikoeğitimde Gruplarında Liderin Yeterlilikleri

Etkili bir grup çalışması için grup liderinin grup dinamikleri, temel psikolojik danışma, iletişim ve grup liderliği, gelişim psikolojisi gibi konularda

ayrıca madde bağımlılığı, kariyer gelişimi, süpervizyon gibi özel konular hakkındaki bilgi ve becerilere sahip olması önemlidir (Brown, 2013). Rehber öğretmenlerinin grup çalışmaları için gerekli olan yeterliliklere sahip olmasının yanı sıra liderin özelliklerininse; özgüven ve kişisel güç, duygusal hazır bulunuşluluk, grup sürecine inanma, risk alma cesareti, kimlik duygusu, içtenlik, öz farkındalık, planlama ve organize olma, esneklik ve mizah anlayışının olması gerekmektedir.

Grup ile çalışmada grup liderinin yeterliliği konusunda Psikolojik Danışma ve İlgili Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu (CACREP, 2018), lider yeterliliğini kazandırmayı amaçlayan bir eğitim programında, grup süreci ve dinamiği, grup üyelerinin roller, terapötik faktörler, grubun aşamaları, grup liderliği, grupla psikolojik danışma kuramları ve becerileri gibi konuları içeren teorik ve uygulamalı derslerin olması gerektiğini vurgulamaktadır.

ASGW (2000), göre grup çalışmaları yeterlilikleri iki düzeyde ele alınmaktadır. Temel yeterlilikler ve ileri düzey yeterliliklerdir. Grup liderinin temel düzeyde grup yaşantılarının (grup üyeliği ve grup liderliği) en az 10 saatlik bir yaşantı geçirilmesi gerektiği ifade edilirken ileri düzey bir eğitim için ise psikoeğitim, görev/iş, psikolojik danışma ya da psikoterapi grupları için ayrı bir uzmanlık eğitimi alınması zorunludur (ASGW, 2000). Bu eğitim psikoeğitim bilgisi ve uygulaması, okul ve toplum danışmanlığı veya psikolojisi, program geliştirme ve değerlendirme gibi içeriği olan en az 30 saatlik süpervizyonlu bir psikoeğitim grubunu lider olarak yürütmesi beklenmektedir (ASGW, 2000).

Chen ve Rybak (2018) grup çalışmalarında lider becerilerini başlangıç ve ileri seviye olmak üzere iki durumda değerlendirmişlerdir. Başlangıç düzeyinde; grup ile ilgili alan yazın inceleme, oturum planlama, gruba üye seçme, grubun yapılandırılması, grup üyeleri arasındaki etkileşimi kolaylaştırma, oturumları başlatma ve sonlandırma, çatışma ve gergin durumlar ile baş edebilme gibi temel beceriler olarak belirtmiştir. İleri seviye becerilerde ise kendini açabilme, yüzleştirme, ileri düzey empati kurabilme, geribildirim verebilme, zor grup üyeleri ile baş etme ve sonlandırabilme becerilerini kapsadığını belirtmektedir.

Ülkemizde yapılandırılmış gruplar için gerek duyulan eğitimi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (PDR) anabilim dalı çerçevesinde lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerinde verilmektedir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik yeterliliğine sahip olabilmek için ilk olarak lisans eğitimini tamamlamak gerekmektedir. Grupla psikolojik danışma için lisans eğitiminde “psikoeğitim” ya da “grup rehberliği” uygulamaları için, Okullarda RPD Uygulamaları I-II, Program Geliştirme ve Mesleki Rehberlik Uygulamaları dersleri içerisinde konu edinmiştir (YÖK, 2018).

2.5. İlgili Araştırmalar

Rehber öğretmenler üzerinde ülkemizde ve yurt dışında yapılan ölçek geliştirme çalışmalarını incelediğimizde, rehber öğretmenlerin yetkinlikleri, öz yeterlilikleri, öz yetkinlikleri alanlarında çalışmalar olduğu gibi psikolojik danışma, kariyer danışmanlığı ve çok kültürlü psikolojik danışma alanlarında da yine aynı kavramlar çerçevesinde ölçek geliştirme çalışmaları yapıldığı görülmektedir. Bunlardan yurtdışında yapılan ölçek geliştirme çalışmaları kronolojik sıra ile aşağıda yer verilmiştir.

Larson, Suzuki, Gillespie, Potenza, Bechtel ve Toulouse (1992) stajyer psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerini ölçebilecek şekilde bir ölçme aracı geliştirmiştir. Geliştirilen bu ölçekte örneklem sayısı 213 kişidir. Ölçekte beş faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu faktörler, mikro beceriler, süreç, zor danışan davranışları, kültürel yeterlilik ve değerlerin farkındalığı olarak isimlendirilmiştir. Ölçekte üzerinde yapılan analizler sonucunda kriterlere uygun 62 madde ile çalışılmıştır. Ölçeğin açıklanan varyansı %63'dür. Ölçeğin Cronbach Alpha İç tutarlılık katsayısı genel ölçekte .93, alt ölçektekiler için sırasıyla .88, .87, .80, .78 ve .62 olarak ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda Stajyer psikolojik danışmanlar için geliştirilen ölçekten aldıkları puanlarla ile ırksal bir farkın anlamlı bir sonuca ulaşmadığı, cinsiyet ve mezun olunan okul değişkenleri arasında da bir anlamlı farkın olmadığı bulunmuştur. Psikolojik danışmanların benlik algıları yükseldikçe psikolojik danışma yetkinlik algılarının da anlamlı şekilde arttığı bulunmuştur.

O'Brien, Heppner, Flores ve Bikos (1997) Kariyer Danışmanlığı Öz Yeterlik Ölçeğinin (The Career Counseling Self Efficacy Scale) geliştirilmesine yönelik 4 çalışmayı bildirmektedir. Bu materyal, çalışmalar arasında orta ile yüksek iç tutarlılık ve 2 haftalık bir süre boyunca güçlü test-tekrar test güvenilirliği göstermiştir. Kariyer Danışmanlığı Öz Yeterlik Ölçeği 25 maddeden oluşmaktadır. Faktör analizi gerçekleştirildi ve dört faktör eğik bir rotasyonla elde edildi. Kariyer Danışmanlığı Öz Yeterlilik Ölçeği toplam puanı 0 ile 100 arasında değişebilir. Yapı geçerliliği, yıllarca süren kariyer danışmanlığı deneyimi ve duygusal-sosyal danışmanlık öz yeterlik ölçütünün çeşitli ölçekleri ile korelasyonlarla desteklenmiştir. Bir kariyer danışmanlığı kursundan sonra ölçekten alınan puanlarda artış olduğunu destekleyen bulgulara ulaşılmıştır. Bu ölçeğin, kariyer danışmanlığı veren danışmanların eğitimi ve değerlendirilmesi için kullanımı söz konusu olabilmektedir.

Lent, Hill ve Hoffman (2003) Psikolojik Danışma Etkinliği Öz Yeterlilik Ölçekleri, (the Counselor Activity Self-Efficacy Scales) yardım etme becerilerini yerine getirme, danışma sürecini yönetme ve zorlayıcı danışma durumlarının üstesinden gelme konusundaki öz yeterliliğin değerlendirilmesi için geliştirilmiştir. Lisans ve lisansüstü danışmanlık derslerinde 345 öğrenciden elde edilen verilerin faktör analizleri 6 faktörlü olarak ortaya çıkmıştır. Psikolojik Danışma Etkinliği Öz Yeterlilik Ölçeğinin faktör yapısı ve geçerliliği için destek sunmaktadır. Ölçek puanları ayrıca ilgi alanları, mesleki hedefler, sonuç beklentileri ve danışman rolü ile ilgili duygusal deneyim ile de ilgilidir. Sonuçlar, profesyonel danışmanların eğitimi sırasında Psikolojik Danışma Etkinliği Öz Yeterlilik Ölçeğini kullanımını desteklediğini göstermektedir.

Boderhorn ve Skaggs (2005)'in okul psikolojik danışmanların öz-yetkinlik ölçeği 37 maddeden oluşan ve 5 faktörlü bir yapıya sahiptir. Bu faktörler “kişisel ve sosyal gelişim”, “liderlik ve değerlendirme”, “mesleki ve akademik gelişim”, “iş birliği” ve “kültürel kabul” olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin güvenirlik kapsamında Pearson korelasyon katsayısı .75 ile .83 arasında değişmektedir ve $p=0.01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin tümü ve alt ölçekler arasında hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı değerleri .70-.84 arasındadır. Bu da ölçeğin geçerli ve

güvenilir olduğu anlamına gelmektedir. Ölçek geliştirme çalışmaları sırasında, 222 kişinin katılımıyla okul psikolojik danışmanı olarak çalışma süresinin öz-yetkinlik düzeyi üzerine etkisini incelemişlerdir. Sonuçlar deneyimin okul psikolojik danışmanının öz-yetkinlik düzeyini yordadığını göstermiştir. Diğer bir deyişle üç yıldan daha fazla zamandır okul rehber öğretmeni olarak çalışanların, üç yıldan daha az süredir çalışanlara göre daha yüksek öz-yetkinlik düzeyine sahip oldukları saptanmıştır. Bu sonuçlarla paralellik göstermeyen bir araştırma Sutton ve Fall (1995)'ın 316 kişiyle gerçekleştirdikleri araştırmadır. Araştırmacılar çalışma süresine göre okul rehber öğretmeni öz-yeterlik puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Staj yapmakta olan okul psikolojik danışmanları ve profesyonel okul psikolojik danışmanların öz yeterliği çalışma süresine göre farklılık göstermemektedir. Çalışılan kademeye göre okul psikolojik danışmanlarının öz-yeterlik düzeylerini inceleyen araştırmalara bakıldığında Sutton ve Fall (1995) ile Bodernhorn ve Skaggs (2005)'ın araştırması göze çarpmaktadır. Araştırmaların sonucu okul psikolojik danışmanlarının öz-yeterliğinin çalışılan kademeye göre (ilköğretim, orta öğretim) farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Sheu ve Lent (2007), danışmanları değerlendirmek için tasarlanmış çok kültürlü bir psikolojik danışma öz yeterlik ölçeği geliştirmişlerdir. Çok Kültürlü Danışmanlık Kendi Kendine Yeterlilik Ölçeği- Rekabetçi Çeşitlilik Formu (MCSE-RD), ırksal olarak farklı danışmanlara danışmanlık yapma yeteneğini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Danışmanlık ile ilgili programlardaki 181 lisansüstü öğrenciden, 41 lisans psikoloji öğrencisinden ve bir ön uygulama kursuna katılan 22 yüksek lisans öğrencisinden veri toplanmıştır. İrksal çeşitlilikteki müşterilerle doğrudan temas saatlerinin, çok kültürlü danışma öz yeterliği ile pozitif korelasyon gösterdiği bulundu. Çok Kültürlü Danışmanlık Kendi Kendine Yeterlilik Ölçeği faktör analizinin sonuçlarında 37 maddeden oluşan ve ölçek üç temel faktörden oluşarak bunlar: Çok Kültürlü Müdahale, Çok Kültürlü Değerlendirme ve Çok Kültürlü Oturum Yönetimidir. Kültürlü Danışmanlık Kendi Kendine Yeterlilik Ölçeği alt ölçek ve toplam puanlar yeterli iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirliğini sağlamıştır. Geçerlik bulguları teori ile Çok Kültürlü Danışmanlık Kendi Kendine Yeterlilik Ölçeği puanlarının genel danışmanlık öz yeterliği, çok kültürlü danışma yetkinliği, sosyal arzu edilebilirlik, danışmanların demografik özellikleri (145 bayan

65 erkek, 22 ile 62 yaş aralığında, katılımcılarının %96' lisans üstü programlara kayıtlı olan) ve eğitim / öğretim değişkenleriyle tutarlı ilişkiler göstermiştir. Eğitim ve gelecekteki araştırmalar için sonuçlar tartışılmıştır.

Simons (2017) bu çalışmanın amacı, okullarda çalışan danışmanların farklı cinsel tercihlerde bulunan öğrencilerinin savunuculuğu için “Okul Danışmanı Cinsel Azınlık Savunuculuk Yeterlilik Ölçeğini” geliştirmektir. Ölçek üç alt ölçekten ve 59 maddeden oluşmaktadır. (a) LGB öğrencilerine yönelik danışman tutumlarını değerlendiren 8 maddeden oluşan “Tutum” alt ölçeği, (b) LGB öğrencilerine yönelik danışmanlık bilgilerini değerlendiren ve 5 maddeden oluşan “Bilgi” alt ölçeği ile (c) LGB öğrencilerine danışmanlık yapmak için danışman becerilerini değerlendiren bir 46 maddeden oluşan “Beceriler” alt ölçeğinden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları .58 ile .98 arasında değişmektedir. Güvenirlik katsayıları ise .58 ile .97 arasında değişmektedir. Ölçek 725 okul danışmanına e-posta ile göndermiştir; 400 okul danışmanından yanıt alınmıştır. Ölçek mevcut ve gelecekteki orta ve lise danışmanlarının okul danışmanı LGB savunuculuk yeterliliğini değerlendirmek için geçerli ve güvenilir bir araçtır.

Watt, Ehrich, Stewart, Snell, Bucich, Jacobs ve English, (2019) bu çalışmanın amacı, psikologlar ve danışmanlar için mesleki standartlar içinde belirlenmiş yeterlikleri kapsayan öz-yeterlilik ölçeği geliştirmektir. 199 Lisansüstü psikoloji ve danışmanlık öğrencilerine ilk olarak on dakikalık bir öz bildirim anketi uygulamıştır. Daha sonra çapraz doğrulama için bağımsız 213 kişiye tekrar uygulandı. Doğrulayıcı faktör analizleri ve Rasch analizi sonucunda 31 maddeden ve beş faktörden (araştırma, etik, yasal konular, değerlendirme ve ölçüm, müdahale) oluşan ölçek geliştirilmiştir. Psikolog ve Danışman Kendi Kendine Yeterlilik Ölçeğin, eğitim çalışmaları ve klinik uygulamalar hakkındaki araştırmalar da dahil olmak üzere çeşitli uygulamalarda potansiyel faydaya sahiptir. Psikologlar ve danışmanlar için biçimlendirici ve özetleyici yeterlilik değerlendirmesinde çok yöntemli bir yaklaşımın bir bileşeni olarak kullanılabilir. Ölçek, öğrencilerin ulusal standartlara göre gerçek yetkinlik artışına göre algılanan yeterliliklerini değerlendirmek ve uygulayıcıların kendi algıladıkları bilgi eksikliklerini belirlemek ve ek eğitim için alanları hedeflemek için kullanılabilir.

Ülkemizde rehber öğretmenler ile ilgili yapılan ölçek geliştirme çalışmalarının bazıları aşağıda kronolojik sıra ile verilmiştir.

Yiyit (2001) eğitim öğretim hizmetlerinde görev alan psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerini ölçebilecek (OPD-YBÖ) şekilde bir ölçek aracı geliştirmiştir. Geliştirilen bu ölçekte örneklem sayısı 315 kişidir. Ölçekte üç faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu faktörler, psikolojik danışma becerileri, uygulanmakta zorlanılan beceriler ve rehberlik becerileri olarak isimlendirilmiştir. Ölçekte üzerinde yapılan analizler sonucunda kriterlere uygun 88 madde ile çalışılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı genel ölçekte .98, alt ölçekteki için sırasıyla .97, .96 ve .92 olarak ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda okul psikolojik danışmanları için geliştirilen ölçekten aldıkları puanlarla ile lisans eğitimi sonucundaki notları, meslekteki kıdemleri, ilgilendikleri öğrenci mevcudu arasından pozitif yönde ancak düşük seviyede anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ölçekten alınan puanlarla ile okul psikolojik danışmanlarının mezuniyet bölümleri, yaşları, cinsiyetleri, çalışılan kurumları ve okul türleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Pamukçu (2011) rehberlik ve psikolojik danışmanlık son sınıf öğrencilerinin öz-yeterlilik düzeylerini ölçebilecek Psikolojik Danışman Öz-Yeterlik Ölçeği (PDÖÖ) şeklinde bir ölçek aracının Türkçe formunun güvenilirliğini ve geçerliliğini test etmeyi amaçlamıştır. Geliştirilen bu ölçekte örneklem sayısı 470 kişidir. Ölçekte üç faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu faktörler, “psikolojik danışma sürecindeki güçlüklerle alakalı öz yeterlilik”, “oturum yönetme ile ilgili öz-yeterlilik” ve “yardım becerileri” olarak isimlendirilmiştir. Ölçekte üzerinde yapılan analizler sonucunda kriterlere uygun 41 madde ile çalışılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı genel ölçekte .97, alt ölçekteki için sırasıyla .98, .95 ve .92 olarak ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmalar sonucundaki bulgulara göre rehberlik ve psikolojik danışmanlık son sınıf öğrencilerinin psikolojik danışmalardaki öz-yeterlilik düzeylerini değerlendirebilecek bir ölçek ortaya çıkmıştır.

Demirel (2013) Psikolojik Danışman Öz-Yetkinlik Ölçeğini geliştirilerek üniversitede 3. ve 4. sınıfta rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde okuyan 354 öğrenciye uygulamıştır. Ölçeğin iki faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu faktörler, etkili hizmet sunma ile danışana iletme olarak isimlendirilmiştir. Ölçekte üzerinde yapılan analizler sonucunda kriterlere uygun birinci faktör altında 9 madde ikinci faktör altında 4 maddeden oluşmaktadır. Cronbach Alfa katsayıları sırası ile .88, .75'dir. Ayrıca Genel Yetkinlik İnanc Ölçeği ile benzer ölçek geçerliğini belirlemek adına yapılan çalışmada ölçekler arasındaki korelasyon .58'dir. Psikolojik Danışman Öz-Yetkinlik Ölçeğinin güvenirlik çalışması kapsamında **test-tekrar** test kapsamında ölçekten alınan skorlar arasındaki korelasyon faktör sırasına göre .88 ile .89 şeklinde bulunmuştur. Ölçek geliştirme sonucunda bulgulara göre Psikolojik Danışman Öz Yetkinlik Ölçeği alanda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak ortaya çıkmıştır

İkiz ve Totan (2014) eğitim öğretim hizmetlerinde görev alan psikolojik danışmanların Etkili Psikolojik Danışma Özelliklerini Değerlendirme Ölçeği (EPNİDÖ) şeklinde bir ölçme aracı geliştirmiştir. Geliştirilen bu ölçekte örneklem sayısı 394 kişidir. Ölçekte altı faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu faktörler, Bilişsel Yeterlilikte, Enerjide, Esneklikte, Destekte, İyi niyetle ve öz farkındalıkta olarak isimlendirilmiştir. Ölçekte üzerinde yapılan analizler sonucunda kriterlere uygun 25 madde ile çalışılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı genel ölçekte .90, alt ölçektekiler için sırasıyla .80, .73, .70, .78, .63 ve .79 olarak ortaya çıkmıştır. Ölçek geliştirme sonucunda bulgulara göre psikolojik danışmalardaki özellikleri değerlendirmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek ortaya çıkmıştır. Bu ölçek ile son sınıf öğrencileri ile alanda çalışan okul psikolojik danışmanlarının durum tespitine katkı sağlayabilecektir. Ayrıca eğitim ve gelişim ihtiyaçları konusunda durum tespiti yapabilecek bir ölçek geliştirilmiş bulunmaktadır.

Özer ve İlhan (2015) eğitim öğretim hizmetlerinde görev alan psikolojik danışmanların çok kültürlü psikolojik danışma yeterlilik algılarını ölçebilecek (ÇPDYÖ) şeklinde bir ölçme aracı geliştirmiştir. Geliştirilen bu ölçekte örneklem sayısı 332 kişidir. Ölçekte üç faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu faktörler, beceri,

farkındalık ve bilgi olarak isimlendirilmiştir. Ölçekte üzerinde yapılan analizler sonucunda kriterlere uygun 62 madde ile çalışılmıştır. Ölçeğin açıklanan varyansı %50.86'dır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı genel ölçekte .88, alt ölçektekiler için sırasıyla .88, .88 ve .84 olarak ortaya çıkmıştır. Bu ölçek ile psikolojik danışmanların çok kültürlü psikolojik danışma becerilerini ölçebilecek bir geçerli ve güvenilir ölçek geliştirilmiştir.

Balcı (2017) eğitim öğretim hizmetlerinde görev alan psikolojik danışmanların Okul Psikolojik Danışman Öz Yetkinlik Ölçeği (OPDÖÖ) şekilde var olan bir ölçme aracının Türk kültürüne uyarlanması çalışmasıdır. Bu çalışmadaki örneklem sayısı 452 kişidir. Ölçekte beş faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu faktörler; Kişisel ve Sosyal Gelişim, Liderlik ve Değerlendirme, Mesleki ve Akademik Gelişim, İş birliği ve son olarak Kültürel Kabul olarak isimlendirilmiştir. Ölçekte üzerinde yapılan analizler sonucunda kriterlere uygun 37 madde ile çalışılmıştır. Ölçeğin açıklanan varyansı %46.92'dir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı genel ölçekte .81, alt ölçektekiler için sırasıyla .83, .84, .80, .73 ve .70 olarak ortaya çıkmıştır. Bu çalışma ile ölçeğin faktör yapılarının da ülkemizde çalışan psikolojik danışmanlarının öz yetkinlik seviyelerini ölçmede kullanılabilecek yapıda olduğu, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu kanıtlanmıştır.

Görüldüğü üzere Türkiye'de rehber öğretmenler ile ilgili çalışmalarda yeterlilik konusunda geliştirilen ölçek sayısı yeteri kadar değildir ve yapılan ölçek geliştirme çalışmaları genellikle rehber öğretmenlerin öz yetkinlik algıları üzerinedir. Yurt dışındaki çalışmalarda öz yetkinlik düzeylerini belirleme çalışmaları ve öz yetkinliklerini etkileyen etmenler üzerine durulmuştur.

Ülkemizde grupta psikolojik danışma, grup rehberliği ve psikoeğitim grupları alanlarında rehber öğretmenler için geliştirilen ölçek geliştirme çalışmaları bulunmamaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, kullanılan veri toplama araçları, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, veri toplama araçlarının uygulanması, araştırmanın uygulama basamakları, verilerin çözümlenmesine ilişkin kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Rehber öğretmenlerin psikoeğitim program uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilik algılarını ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmesini amaçlayan bu araştırmanın deseni tarama modelidir.

3.2. Araştırma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubuna; Ankara İlkokul, Ortaokul, Ortaöğretim ve Rehberlik Araştırma Merkezi kurumlarında görev yapan 2308 rehber öğretmen dahil edilmiştir.

Bu çalışmada 3 çalışma grubu ile yürütülmüştür. İlk çalışmada ile ölçeğin faktör yapısı incelenmek amacıyla oluşturulan deneme formu değişik kademelerde çalışan 50 rehber öğretmenlere uygulanmıştır. Bu uygulamada ölçekte yer alan maddelerin anlaşılabilirliği değerlendirilerek gerekli düzenlemeler yapılmıştır. İkinci

çalışmada ölçeğin geliştirilmesi ve faktör analizi ile geçerlik-güvenirlik analizlerinin yapılabilmesi için 269 gönüllü rehber öğretmene ulaşılmıştır. Üçüncü çalışmada ise ölçeğe kişisel bilgi formu da eklenerek 353 gönüllü rehber öğretmene ulaşılmış ve psikoeğitim program uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilik algılarında demografik değişkenlere göre bir fark olup olmadığı incelenmiştir. Bu uygulamada ulaşılan rehber öğretmenlerin 120 tanesi ilkokul, 117 tanesi ortaokul ve 116 tanesi lise düzeyindedir.

3.3. Araştırmaya Katılan Rehber Öğretmenlerine İlişkin Demografik Özellikler

Araştırmada demografik değişkenlere göre psikoeğitim program uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilik algılarında bir fark olup olmadığının incelendiği 353 rehber öğretmenin demografik bilgileri aşağıda sunulmuştur (Tablo 3.1.).

Tablo 3.1.

Araştırmaya Katılan Rehber Öğretmenlerine İlişkin Demografik Özellikleri

Değişken		n	%
Cinsiyet	Kadın	87	24.6
	Erkek	266	75.4
Çalıştığı Kademe	İlkokul	120	33.9
	Ortaokul	117	33.1
	Lise	116	33
Hizmet Süresi	0-5	60	17.0
	6-10	59	16.7
	11-15	53	15.0
	16-20	59	16.7
	21+	122	34.6
Mezun Olunan Lisans Programı	PDR	210	59.5
	Psikoloji	33	9.3
	E.P.H	35	9.9
	Diğer (Sosyoloji, Felsefe, Eğitim Yönetimi. Vb.)	75	21.2
Öğrenim Düzeyi	Lisans	268	78.9
	Y.Lisans/Doktora	85	24.1
Psikoeğitim dersi/kursu alıp almadığı	Evet	285	80.7
	Hayır	68	19.3

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan katılımcıların 266’sı (%75.4) kadın, 87’si (%24.6) erkek katılımcıdır. Katılımcıların 210’u (%59.5) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, 33’ü (%9.3) Psikoloji, 35’i (%9.9) Eğitimde Psikolojik Hizmetler bölümü ve 75’i (%21.2) diğer bölümlerden mezundur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 60’ı (%17) 0-5 yıl hizmet süresine, 59’u (%16.7) 6-10 yıl hizmet süresine, 53’ü (%15) 11-15 yıl hizmet süresine, 59’u (%16.7) 16-20 yıl hizmet süresine ve 122’si (%34.6) 21 yıl ve üzeri hizmet süresine sahiptirler. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 120’si (%33.9) ilkokulda, 117’si (%33.1)

ortaokulda, 116'sı (%33) lisede çalışmaktadır. Katılımcıların 85'inin (%24.1) yüksek lisans ve doktora, 268'inin (%75.9) ise lisans düzeyinde öğrenim aldıkları görülmektedir. Katılımcıların 285'inin (80.7) bir Psikoeğitim Dersi/Kursu aldığı, 68'inin (%19.3) ise bir Psikoeğitim Dersi/Kursu almadıkları görülmektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Rehber Öğretmenlerinin psikoeğitim programı uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilik algılarını ölçmek için araştırmacı tarafından geliştirilen geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan ölçek ile birlikte kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

3.4.2. Kişisel Bilgi Formu

Çalışma grubundaki rehber öğretmenlerin kişisel bilgilerine ulaşmak için araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formunda, cinsiyet, kurumda çalışılan hizmet süresi, mezun olunan program, çalıştığı kurum, öğrenim düzeyi ve bir psikoeğitim programı konusunda ders ya da kurs alıp almadığına yönelik kapalı uçlu sorular yer almaktadır. (Ek.C)

3.4.1 Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği

Ölçek 26 madde olup 5'li likert tipi olarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Ölçekte yer alan maddeler 1=Hiç Uygun Değil 2=Çok Az Uygun 3=Kısmen Uygun 4=Oldukça Uygun ve 5=Tamamen Uygun şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçeğin uyarlama alt ölçeğinden alınabilecek puan aralığı 7 ile 35 puan, geliştirme alt ölçeğinden 8 ile 40 puan ve uygulama alt ölçeğinden ise 11 ile 55 puan aralıklarında puanlar alınabilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 26 iken en yüksek puan 130'dur. Ölçekten alınan puanların yükselmesi rehber öğretmenin bir psikoeğitim programı geliştirme ve uyarlama yeterlilik algısının yüksek olduğunu göstermektedir.

Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin geliştirilmesi çalışması üç yeterlilik alanında şekillenmiştir. Bu alanlardan ilki 7 maddeden oluşan “var olan bir psikoeğitim programını uyarlayabilme” yeterlilik alanı, ikincisi 8 maddeden oluşan “bir psikoeğitim programı geliştirebilme” yeterliliği alanı ve son olarak 11 maddeden oluşan “bir psikoeğitim programını uygulama” yeterliliği alanıdır. Toplamda 26 maddeden oluşan Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'dir. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin bazı maddeleri” EK- D'de gösterilmektedir.

3.5. Madde Havuzunun Oluşturulması

Ölçekte yer alan madde havuzu oluşturulmadan önce alanyazın çalışmaları ve benzer araştırmalar incelenmiştir. Ölçek geliştirme aşamasında geçmeden önce bir psikoeğitim programı uygulamasının hazırlık, uygulama, var olan bir psikoeğitim programını okulun şartlarına göre uyarlayabilme ve değerlendirme aşamalarını ölçebilen maddeler geliştirilmesi hedeflenmiştir. Araştırmada öncelikle konuyla ilgili literatür taranarak ölçek maddeleri geliştirilmeye çalışılmış, psikoeğitim programları ile ilgili uygulayıcı için öncelikli olarak var olan bir psikoeğitim programını aslına sadık kalarak “uyarlayabilme” alanında, ikinci olarak yeni bir psikoeğitim program “geliştirebilme” alanında ve son olarak bir psikoeğitim programını “uygulayabilme” alanında deneme formu oluşturulmuştur. Her bölüm için 12 madde toplada 36 maddeden oluşan bir taslak form hazırlanmıştır.

3.6.Uzman Görüşünün Alınması

Taslak ölçek formu oluşturulduktan sonra, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında doktora düzeyinde eğitime sahip dört uzman ve bir Ölçme ve Değerlendirme Uzmanın görüşüne başvurularak ölçeğin kapsam geçerliliğine incelenmiştir. Alan uzmanlarından her madde için “uygun”, “uygun değil” ve

“düzeltme önerisi” şeklinde ifadelerini belirtmeleri istenmiştir. Uzmanların ifadesi doğrultusunda 8 madde ölçekten çıkartılmıştır. Çıkarılan bu maddeler “psikoeğitim uyarlayabilme yeterliliği” alanından 3 madde, “psikoeğitim programı geliştirebilme yeterliliği” alanından 4 madde ve “bir psikoeğitim programı uygulayabilme yeterliliği” alanından 1 madde olmuştur. 28 maddeden oluşan taslak form, üç alanda geliştirilmiş olup ilk uygulamaya hazır hale gelmiştir.

3.7. Ölçeğin Deneme Uygulaması

Bir ölçeği oluşturacak maddelerin alan taraması ve ilk incelemenin yapılması ayrıca düzeltmeleri yapılmış olsa dahi hazır olmuş bir ölçek anlamına gelmez. (Tezbaşaran, 1996). Bu bağlamda uzmanların katkıları alınarak hazırlanmış olan Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Ölçeği’nin deneme formu oluşturulmuştur. Ankara ili, Keçiören ilçesinde çalışan 50 okul rehber öğretmeni üzerinde ölçeğin ilk uygulaması yapılarak rehber öğretmenlerin ölçeğin maddelerini değerlendirmeleri istenmiştir. Uygulama sonrası rehber öğretmenlerin geribildirimleri çerçevesinde ihtiyaç duyulan bazı maddeler üzerinde anlam kaybı olmadan düzeltmeye gidilmiştir.

3.8. Veri Analizi

Geçerlik değerlendirilmesine geçilmeden önce ölçeğin toplam puanı betimleyici istatistikleri, normal dağılıma uygun olup olmadığı analizi yapılmıştır. Normal dağılımın son olarak değerlendirilmesinde Kolmogrov-Smirnov testi yapılmıştır. Daha sonra ölçeğin faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek için KMO katsayısı ve Bartlett test sonuçlarına bakılmıştır. Faktör değerleri 1’den büyük olan 3 yapının olduğu ayrıca bunun özdeğer grafiğine (scree plot) bakıldığında ölçeğin 3 kırılma meydana geldiği gözlenmektedir. Varimax rotasyon tekniği ile açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ayrıca ölçeğin boyutlarını özdeğerler ile açıkladığı varyanslar incelenmiştir. Ölçekteki maddelerin kendi alt boyutu ve toplam madde korelasyon değerlerine bakılmıştır. Ayırt edici geçerliliği saptamak için alt-üst %27’lik grupların maddelerden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın varlığını saptamak için t testi aracılığı ile değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Güvenirlik belirleme çalışması kapsamında Cronbach Alpha katsayısına bakılmıştır. Ölçeğin tümünün iki yarım güvenirliliğini hesaplamak için testteki madde sayıları ikiye bölünerek katılımcıların her iki madde grubundan aldıkları toplam puanlar hesaplanmıştır.

Bu uygulamada okul rehber öğretmenlerinin cinsiyet, meslekteki hizmet süresi, mezun olduğu lisans alanı, çalıştığı kurum, öğrenim düzeyi, psikoeğitim dersi/kursu eğitimini alıp almadığı değişkenleri açısından anlamlı bir farkın olup olmadığına bakılarak bulgular bölümünde yer verilmiştir.

İki düzeyli (cinsiyet, psikoeğitim alıp-almadığı ve lisans lisans üstü mezuniyet durumları) grupların yeterlilik puanlarının karşılaştırılmasında t testi kullanılmıştır. İki den fazla düzeyli grupların (yaş, mezun olunan bölüm, hizmet yılı ve çalıştığı kurum) yeterlilik puanları bakımından karşılaştırılmasında tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu alt bölümde ölçeğin geliştirme sürecinde yapılan geçerlik ve güvenirlik analizlerine ilişkin değerler bulunmaktadır.

4.1. Geçerlik Çalışmasına İlişkin Bulgular

Rehber öğretmenlerin psikoeğitim programı uyarlama geliştirme ve uygulama konusundaki yeterlilik algılarını ölçmeyi amaçlamaya yönelik oluşturulan ölçek maddeleri uzman görüşleri doğrultusunda düzenlendikten sonra oluşan deneme formu 622 rehber öğretmene uygulanmıştır. Ölçekte temel bileşenler yöntemiyle açımlayıcı faktör analizi, ayırt edicilik analizleri, madde toplam korelasyonları ve ölçüt geçerliliği analizleri yapılmıştır. Adı geçen analizler sonucunda ölçekteki maddelerin tahmin edilen alt boyutlarda olup olmadıklarının ve maddelerin diğer başka faktörlerin kapsamıyla iç içe olup olmadığını anlam amacıyla madde faktör yüklerine bakılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde 3 faktör görülmektedir. İlk etapta üç boyutlu olarak düşünülen psikoeğitim yeterlilik ölçeği üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğe ait yapı geçerliğini test etmek için “Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi” ve ölçekten alınan toplam puanlarla ölçüt olarak alınan üç alt boyutun puanları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak açısından Pearson Korelasyon Katsayıları hesaplanmıştır.

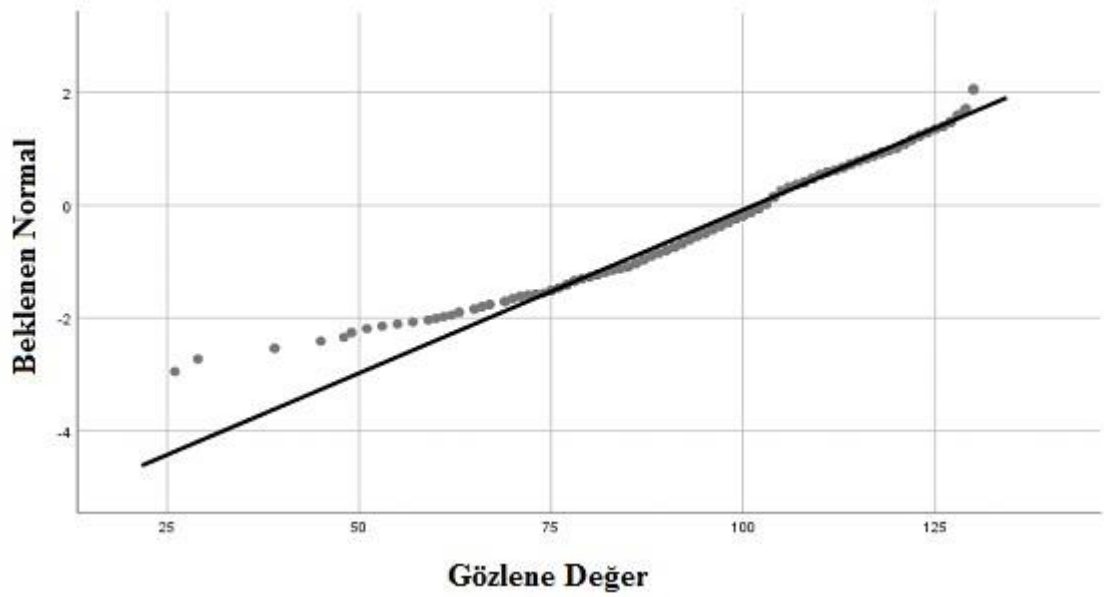
Faktör Analizine başlamadan önce normallik varsayımının sağlanması sonucunda ortaya çıkan istatistikler Tablo 4.1.'de belirtilmiştir.

Tablo 4.1.

Araştırma Grubunun “Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği’nin” Betimsel İstatistik Değerleri

İstatistik	Değeri	Standart Hata
Ortalama	101.41	.69
Medyan	103.00	
Varyans	298.72	
Standart Sapma	17.28	
Minimum Değer	26.00	
Maksimum Değer	130.00	
Ranj	104.00	
Çarpıklık	-.74	.09
Basıklık	1.33	.19

Bir değişkenin dağılımının normal dağılıma uyması için çarpıklık ve basıklık katsayılarının sıfıra eşit olması gerekir. Uygulamalarda bu mümkün olmadığı için esas olan normal dağılımdan aşırı sapmalar olmamasıdır. Bu yüzden çarpıklık ve basıklık katsayılarının +1.5 ile -1,5 arasında değerler alması, normal dağılımdan önemli sapmalar olmadığının göstergesi kabul edilir (Tabachnick and Fidell, 2013). Tablo 4.1. incelendiğinde çarpıklık ve basıklık katsayıları (-0.74 ve 1.33) bu sınırlar içinde yer aldığından ölçekten elde edilen toplam puanın dağılımının normal dağılıma uyduğu söylenebilir. Normal dağılıma uygunluğun incelenmesinin bir diğer yöntemi Q-Q grafiklerinin incelenmesidir (Şekil 4.1.). Q-Q grafiğinde verilerin 45 derecelik doğruya yakın bir şekilde dağıldığı görüldüğünden normal dağılıma uygunluk söz konusudur.

Şekil 4.1.

Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Toplam Puan Normal Q-Q Grafiği

Normal dağılımın son kanıtı olarak Kolmogrov-Smirnov testi yapılmıştır. Bu test çalışma grubu büyüklüğünün 50'den büyük olduğu durumlarda kullanılır. Bu test “puanların dağılımı ile normal dağılım arasında anlamlı fark yoktur” hipotezini sınar. Hesaplanan p değerinin 0.05'ten büyük çıkması bu anlamlılık düzeyinde puanların normal dağılımdan aşırı sapmalar göstermediğinin kanıtıdır. (Büyüköztürk, 2013, s. 40). Tablo 4.1. incelendiğinde toplam puan değişkeni için hesaplanan bu değer ,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Sonuç olarak toplam puan değişkeni dağılımının normal dağılımdan aşırı sapmalar göstermediği, yani normal dağılıma uygun olduğu söylenebilir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu test edildikten sonra Faktör Analizine uygunluk testleri yapılmalıdır. Bunun için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış, ve Bartlett Küresellik Testi yapılmıştır (Tablo 4.2.). Faktörleşebilirlik için KMO katsayısının 0.60'tan büyük ve Bartlett testinin anlamlı çıkması gerekmektedir.

Tablo 4.2.

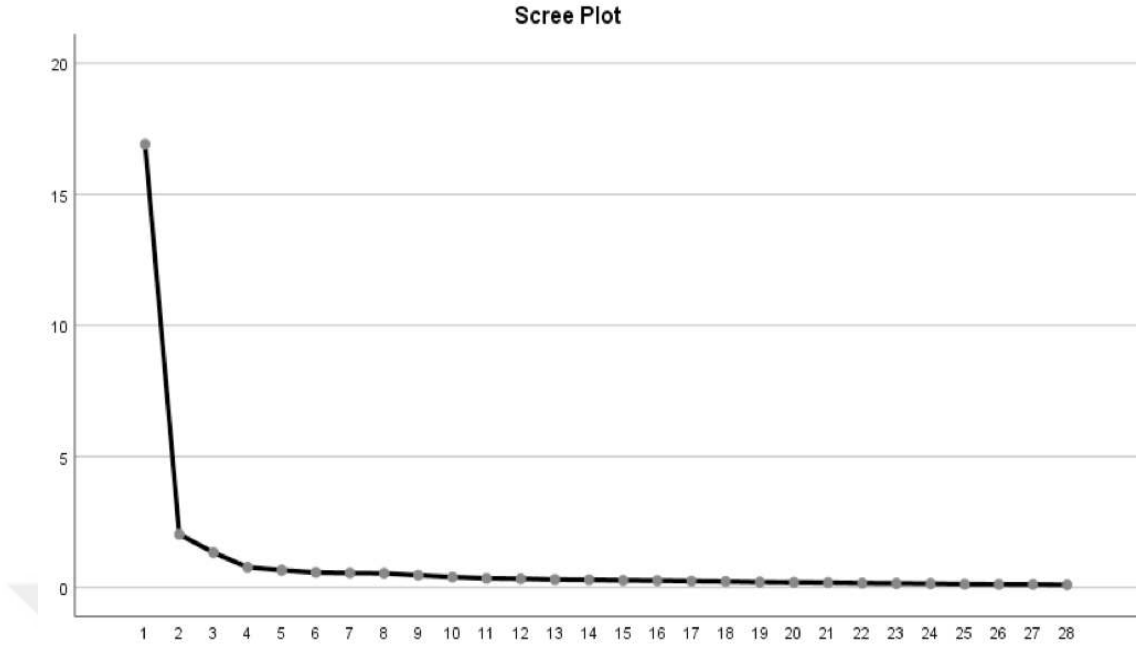
Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin KMO Katsayısı ve Bartlett Testi Sonuçları

KMO Katsayısı		.97
Bartlett Testi	χ^2	18097.78
	sd	2628
	p	.00

Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için temel bileşenler faktör analizi yapılmıştır. Temel bileşenler faktör analizinde öncelikle verilerin faktör analizine uygun olup olmadığına bakılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu için KMO değerinin 0.60'dan yüksek ($0.97 > 0.60$) ve Bartlett Testinin anlamlı çıkması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2004). Bu çalışmada KMO örneklem uygunluk kat sayısının 0.971 ve Bartlett Sphericity Testi χ^2 değerinin 108097.78 ($p < .001$) olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla veriler faktör analizi için uygun olduğu belirlenmiştir.

Faktör analizinde öz değerleri bir veya birden daha büyük olan faktörler önemli faktör olarak kabul edilmektedir. (Büyüköztürk, 2009:125). Bir yapının faktör olarak adlandırılabilmesi için eigenvalues (özdeğer) ≥ 1 olması gerekmektedir. Eigenvalues değeri 1'den küçük olan yapılar faktör olarak adlandırılmaz. Bu bağlamda faktör analizi sonuçları incelendiğinde 3 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu 3 faktörlü yapıda 1. faktörün özdeğeri 16.91; 2.faktörün özdeğeri 2.02 ve 3. faktörün özdeğeri 1.33 olarak bulunmuştur. Bundan sonraki yapıların özdeğeri < 1 olduğu için bunlar faktör olarak kabul edilmez.

Açıklayıcı faktör analizinden ölçeğin öz değeri birden yüksek 3 faktörden oluştuğu ve bu faktörlerin toplam varyansın %72.41'unu açıkladığı gözlenmiştir. (EK-A Faktörlerin Özdeğerleri ve Açıklanan Varyans Oranları) Özdeğer grafiğine (Scree Plot) bakıldığında ölçeğin 3 faktöre yüklendiği gözlenmektedir. Ölçeğin deneme formunun öz değer grafiği Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 4.2.

Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Açıklayıcı Faktör Analizi Özdeğer Çizgi Grafiği (Scree Plot)

Şekil 4.2.'de görüldüğü gibi ölçeğin deneme formundaki faktörlerin öz değerleri incelendiğinde birinci faktörden ikinci faktöre, ikinci faktörden de üçüncü faktöre ve üçüncü faktörden de dördüncü faktöre doğru düşüşün dikey olduğu görülmektedir. Dördüncü faktörden sonrası ise yatay bir seyir izlediği gözlemlenmektedir. Özdeğer grafiği faktör analizinin üç faktöre sınırlanarak yapılabileceğini göstermiştir. Değişik yapıların ortaya çıkabileceği düşünülerek analiz dört ve beş faktörlü olarak tekrarlanan varyasyonlarla denenmiş ancak bu analizlerden anlamlı yapılara ulaşılamamıştır. Son olarak özdeğer grafiğinden hareketle ölçeğin üç faktörle sınırlanmasının daha anlamlı bir faktörleşme meydana getireceği düşünüldüğünden faktör analizi üç faktöre sınırlandırılarak yapılmıştır. Bu analizin sonucunda aşağıda belirtilen kriterlere göre sırayla maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Varimax rotasyonu tekniği ile üç faktöre sınırlandırılarak yapılan analiz sonucunda önce hiçbir faktöre yerleşmeyen madde tespit edilememiştir.

Maddelerin tek bir faktöre yüksek yük değerine diğer faktörlerde ise düşük yük değerine sahip olması beklenir. Bu durum maddenin bağımsız yapıyı ölçtüğü ve ölçekteki diğer yapılarla karışmadığı anlamına gelir. Bir maddenin bir faktördeki en yüksek yük değeri ile o faktör dışındaki diğer bir faktördeki yüksek yük değeri arasındaki farkın mümkün olduğunca büyük olması ve yüksek iki yük değeri arasındaki fark en az .10 olması önerilir. (Büyüköztürk, 2009: 124-125) Bu kapsamda yukarıda belirtilen ölçüt dikkate alınarak, ölçeğin iki faktöründeki yük değerleri farkı .10'nun altında olan 2 madde (4, 9) ölçekten çıkarılmıştır (EK-B. Döndürülmüş Faktör Bileşen Matrisi).

Faktör analizi sonucunda deneme formundaki 2 maddenin ölçekten çıkarılması ile 26 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir (EK-D. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Algısı Yeterlilik Ölçeği). Ölçeğin üç alt boyutunun yapısı incelendiğinde 7 maddeden oluşan birinci boyutun geliştirilmiş bir psikoeğitim programını uyarlama yeterliği içerdiği gözlenmiş ve bu boyut “Uyarlama” olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin ikinci boyutundaki 8 maddenin ise bir psikoeğitim program geliştirme yeterliği içerdiğinden bu boyuta da “geliştirme” olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin üçüncü boyundaki 11 maddenin ise bir psikoeğitim program uygulama yeterliği içerdiğinden bu boyuta da “uygulama” olarak isimlendirilmiştir. Faktör analizine göre bazı maddeler çıkarılması sonucu elde edilen ölçek formundaki her bir maddenin yer aldığı faktör, maddenin faktördeki yükü ve ortak faktör varyans değerleri Tablo 4.3.’de sunulmuştur.

Tablo 4.3.

Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Maddelerinin Yer Aldıkları Faktörler, Faktördeki Yükleri ve Ortak Faktör Varyansları

	I.Faktör	II.Faktör	III.Faktör	Ortak Faktör Varyansı
Uyarlama Alt Boyutu				
1.Madde			.72	.71
2.Madde			.77	.75
3.Madde			.67	.72
5.Madde			.72	.79
6.Madde			.77	.78
7.Madde			.68	.81
8.Madde			.71	.82
Geliştirme Alt Boyutu				
10.Madde		.72		.82
11.Madde		.73		.82
12.Madde		.74		.81
13.Madde		.78		.83
14.Madde		.79		.83
15.Madde		.80		.81
16.Madde		.78		.82
17.Madde		.74		.79
Uygulama Alt Boyutu				
18.Madde	.55			.62
19.Madde	.78			.78
20.Madde	.73			.75
21.Madde	.73			.80
22.Madde	.73			.82
23.Madde	.72			.69
24.Madde	.73			.72
25.Madde	.74			.71
26.Madde	.70			.73
27.Madde	.77			.74
28.Madde	.66			.81

Tablo 4.3. görüldüğü üzere faktör yük değerleri .55 ile .66 arasında olan 11 maddenin ilk faktörde; .72 ile .80 arasında 8 maddenin ikinci faktörde; .67 ile .77 arasında olan 7 maddenin üçüncü faktörde toplandığı gözlenmektedir. Maddelerin toplandıkları alt boyutlardaki faktör yük değerleri incelemesinde en düşük yük değeri .55 olduğu gözlenmektedir. Ölçeğin tek boyutlu olup olmadığını incelemek için ölçek maddelerinin yük değerleri incelenmiştir. .30'un altında madde tespit edilememiştir ve ayrıca ölçekteki maddelerin alt boyutlara göre faktör yük değerleri incelendiğinde, maddeler kendi boyutlarında yüksek faktör yüküne sahipken diğer toplam boyutta da .30'un altında değer almadığı gözlenmektedir.

Çok faktörlü ölçeklerde faktör sayısının yüksek tutulması açılanan varyansı arttırdığı ancak bu yöntemde faktörleri isimlendirmek ve onları anlamlı kılmakta zorluklar yaşatabileceği belirtilmektedir. Bu nedende tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30 veya daha fazla olması yeterli görülebilmektedir. (Büyüköztürk, 2009: 125) Tablo 4.4.'de ölçeğin alt faktörlerinin özdeğerleri ve açıkladıkları varyans sunulmuştur.

Tablo 4.4.

Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Özdeğeri ve Açıkladığı Varyans

Faktör	Özdeğer	Açıklanan Varyans %	Kümülatif %
1	7.22	27.77	27.77
2	6.41	24.69	52.46
3	5.38	20.72	73.19

Tablo 4.4. incelendiğinde ölçeğin 3 faktörden oluştuğu görülmektedir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin faktörlerinin özdeğerleri 7.22-5.38 arasında değerler almaktadır. Ölçeğin tamamı varyansın %73.19'unu açıklamaktadır. Bu varyansın %27.77'si birinci faktör, %24.69'u ikinci faktör, %20.72'si üçüncü faktör, tarafından açıklanmaktadır.

Psikoeğitim Program Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nde yer alan her bir maddenin; düzeltilmiş madde toplam, madde – faktör korelasyon değerli, ölçek maddelerinin alt ve üst grup puan ortalamaları ayırt edicilik değerleri tablo 4.5.'de verilmiştir.

Tablo 4.5.

Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Kendi Alt Boyutları, Toplam Madde Korelasyon Değerleri ve Alt-Üst %27'lik Grupların Ayıt Edicilik Düzeyleri

Madde No	Ölçeğin Geneli	Uyarlama Alt Boyutu	Geliştirme Alt Boyut	Uygulama Alt Boyutu	t Değeri Alt %27 Üst %27
1	.74	.70	-	-	17.82
2	.80	.76	-	-	21.23
3	.78	.73	-	-	18.81
5	.85	.80	-	-	21.61
6	.85	.78	-	-	20.62
7	.83	.79	-	-	22.85
8	.85	.81	-	-	22.32
10	.88	-	.82	-	22.92
11	.85	-	.82	-	23.77
12	.85	-	.81	-	22.62
13	.88	-	.83	-	23.08
14	.88	-	.82	-	25.63
15	.88	-	.80	-	23.30
16	.88	-	.81	-	23.91
17	.84	-	.78	-	22.46
18	.51	-	-	.61	15.24
19	.86	-	-	.80	23.81
20	.81	-	-	.75	18.96
21	.83	-	-	.78	23.96
22	.84	-	-	.83	25.05
23	.73	-	--	.65	19.18
24	.77	-	-	.71	18.67
25	.77	-	-	.70	17.97
26	.76	-	-	.72	17.79
27	.80	-	-	.73	19.91
28	.80	-	-	.80	23.24

*p<.01

Tablo 4.5.'de görüldüğü üzere 26 maddenin ölçeğin bütünü ile olan korelasyonu .51 ile 83 arasında değişmekte iken uyarılama alt boyutunda .71 ile .85, geliştirme alt boyutunda .84 ile .88 ve uygulama alt boyutunda .51 ile 86'dir. Ölçekteki tüm maddeler ölçeğin geneli ile anlamlı bir ilişki içerisindedirler ($p<.01$). Ölçekte yer alan maddelerin, ölçeğin geneli ile korelasyonları incelendiğinde 18. maddenin diğer maddelere oranla ölçeğin geneli ile daha düşük bir korelasyonu (.44) görülmektedir ($r=.44$, $p<.01$). Bu madde, düşük korelasyon düzeyine sahip olmasından dolayı ölçekten çıkarılması düşünülmüş ancak faktör yükünün .66 gibi yüksek bir değer olması nedeniyle uzman görüşü alınarak ölçekte kalmasına karar verilmiştir.

Tablo 4.5.'de madde analizleri kapsamında Psikoeğitim Programı Uygulama ve Geliştirme Yeterlilik Ölçeği'nde yer alan maddelerin örneklemin üst ve alt grubunu ayırt edip etmediğini belirlemek için faktör analizinin yapıldığı 622 kişilik örneklemdaki kişilerin ölçekten aldıkları puanlar düşükten yükseğe doğru sıralanmıştır. Bu sıralamada en düşük puan alan %27 grup, alt grup ($n=168$), en yüksek puan alan %27'lik grup ise üst grup ($n=168$) olarak belirlenmiştir. Ölçek maddelerinin ayırt edicilik düzeyini hesaplamak için, alt gruptaki 168 kişi ile üst gruptaki 168 kişinin ölçeğin maddelerinden aldıkları puanların ortalamaları arasındaki fark t testi ile karşılaştırılmıştır. Faktör analizi uygulamasının yapıldığı çalışma grubunda alt ve üst olarak tanımlanan %27'lik grupların madde puanlarının farkına ilişkin t değerleri, 15.24 ile 25.63 arasında değiştiği, ölçeğin her bir maddesinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir ($p<.01$). Bu bulgular sonucunda ölçme aracının ayırt edici geçerliliğe sahip olduğu varsayılabilir.

Psikoeğitim Programı Uyarılama Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin uyarılama, geliştirme ve uygulama alt boyutları arasındaki korelasyon değerleri Tablo 4.6.'da verilmiştir.

Tablo 4.6.

Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Değerleri

	Uyarlama	Geliştirme	Uygulama
Uyarlama	1	.77	.72
Geliştirme	.77	1	.73
Uygulama	.72	.73	1
Genel Toplam	.89	.91	.92

Tablo 4.6. incelendiğinde faktörlerden alınan puanlarla, ölçekten alınan toplam puanlar arasında hesaplanan Pearson korelasyon katsayılarının .72 - .92 arası değiştiği görülmektedir. Ayrıca tüm ilişkiler .05 düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlı bulunmuştur.

4.2. Güvenirlik Çalışmasına İlişkin Bulgular

Ölçek geliştirme aşamalarından sonra, oluşturulan deneme ölçeğinin son halini alması amacıyla, ölçeğin genelinin ve alt boyutlarının Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır.

Güvenirlik, bir değişkenin gerçek değerinin ölçme aracı tarafından tam ve doğru ölçülebilme derecesidir. Bir ölçeğin geçerli olabilmesi için güvenilir olması şarttır (Özdamar, 2016). Ölçüm sonucunun, ölçülen özellikte bir değişiklik olmadığı sürece değişmemesi güvenirliliğin uygulamadaki anlamıdır (DeVellis, 2014) Güvenirliliği belirlemede sıklıkla Cronbach Alpha katsayısı kullanılır. Bu katsayı aynı zamanda iç tutarlılığın yani homojenliğin ölçüsüdür. Güvenilir bir ölçme aracı için Alpha katsayısının en az .70 olması beklenir. Ölçeğin tamamına ve alt boyutlarına ait hesaplanan güvenirlik katsayıları Tablo 4.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.7.

Psikoeğitim Program Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Alt Boyutlarının Güvenirlik Katsayıları

	Conbach Alfa Katsayısı	İki Yarıya Bölme Katsayısı
Uyarlama	.94	.78
Geliştirme	.96	.86
Uygulama	.94	.86
Toplam Puan	.97	.82

Tablo 4.7.'ye bakıldığında ölçeğin alt boyutlarının güvenirlik katsayıları .94 - .96 arasında değişmektedir. Ölçeğin tamamının güvenirlik katsayısı ise .97'dir. Bu durumda ölçek yüksek düzeyde güvenirliliğe sahiptir denilebilir. Faktör analizinde uygulama maddeleri olan 4. ve 9. madde ölçekten çıkarıldığı için bu maddeler iki yarım güvenirlik analizine dahil edilmemiştir. Her alt boyut madde sayısına göre ikiye bölünerek katılımcıların bu iki gruptaki maddelerden aldıkları toplam puanlar ayrı ayrı hesaplanmıştır. Bazı boyuttaki madde sayısı tek olduğu bir grupta üç diğer grupta dört madde yer almıştır. Ancak bu eşitsizlik korelasyon için önemli değildir. Uyarlama alt boyutunda 1. grup maddeler 1. 2. ve 3. belirlenirken 2. grup maddelerde ise 5. 6. 7. ve 8. maddeler olarak tespit edilerek uyarlama alt boyutunun iki yarım güvenirliliği için hesaplanan korelasyon katsayısı .78 ($p<0.01$)'dir. Geliştirme alt boyutunda 1. grup maddeler 10. 11. 12. ve 13. belirlenirken 2. grup maddelerde ise 14. 15. 16. ve 17. maddeler olarak tespit edilerek geliştirme alt boyutunun iki yarım güvenirliliği için hesaplanan korelasyon katsayısı .86 ($p<0.01$)'dir. Uygulama alt boyutunda 1. grup maddeler 18. 19. 20. 21. 22. ve 23. belirlenirken 2. grup maddelerde ise 24. 25. 26. 27. ve 28. maddeler olarak tespit edilerek uygulama alt boyutunun iki yarım güvenirliliği için hesaplanan korelasyon katsayısı .86 ($p<0.01$)' dir.

Ölçeğin tümünün iki yarım güvenirliliğini hesaplamak için testteki madde sayıları ikiye bölünerek katılımcıların her iki madde grubundan aldıkları toplam

puanlar hesaplanmıştır (Toplam 26 madde; birinci grupta 13 madde ikinci grupta yine 13 madde yer almaktadır). Ölçeğin tümünün iki yarım güvenirliği için hesaplanan pearson korelasyon katsayısı .82 ($p<0.01$)'dir. Bu sonuçlar göstermektedir ki ölçeğin hem alt boyutlarda hem de genelindeki iki yarım güvenirlik katsayısı oldukça yüksektir.

4.3. Rehber Öğretmenlerinin Psikoeğitim Programı Uyarlama Geliştirme ve Uygulama Yeterlilikler Algılarına İlişkin Bulgular

Rehber öğretmenlerinin psikoeğitim programı uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilikler algılarında demografik değişkenlere göre fark olup olmadığı t testi ve tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Aşağıda buna ilişkin sonuçlar sunulmaktadır.

4.3.1. Cinsiyet Değişkenine Ait Bulgular

Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin alt boyutlarının ve genel toplam boyutunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığına ilişkin t testi analiz sonuçları Tablo 4.8.'de gösterilmiştir

Tablo 4.8.

Rehber Öğretmenlerin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Cinsiyet Değişkenine Göre Aldıkları Puanların t Testi Analiz Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	s	t	p
Uyarlama	Erkek	87	26.58	5.53	2.5	.04
	Kadın	266	27.87	4.89		
Geliştirme	Erkek	87	30.31	6.73	.78	.82
	Kadın	264	30.49	6.46		
Uygulama	Erkek	87	42.31	8.01	.09	.84
	Kadın	265	42.50	8.51		
Genel Toplam Puan	Erkek	87	99.20	18.73	.12	.44
	Kadın	263	100.92	18.19		

Tablo 4.8.'de görüldüğü gibi rehber öğretmenlerin cinsiyete değişkenine göre bir psikoeğitim programını uyarlama yeterlilik algısı düzeyleri karşılaştırıldığında, kadın rehber öğretmenlerin aritmetik ortalaması ($\bar{X}=27.87$), erkek rehber öğretmenlerin aritmetik ortalamasından ($\bar{X}=26.58$) daha yüksek olduğu ve analiz sonucunda ($t=2.5$) = 26.58, ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır.

4.3.2. Mezun Olunan Lisans Değişkenine Ait Bulgular

Araştırma örnekleminde bulunan 353 kişinin mezun olduğu alanlar Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Psikoloji, Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve diğer (sosyoloji, felsefe, eğitim yönetimi vb.) olmak üzere toplamda 4 kategoriye ayrılmıştır. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin alt boyutlarının ve genel toplam boyutunun mezun olunan lisans eğitime göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığına ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.9.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.9.

Rehber Öğretmenlerin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Mezun Oldukları Lisans Programına Göre Aldıkları Puanların Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

	Mezun Olunan Bölüm	N	$\bar{X}$	s	f	p
Uyarlama	PDR	210	27.55	4.88	1.85	.13
	Psikoloji	33	28.06	4.94		
	Eğit. psik.hiz	35	29.00	5.49		
	Diğer	75	26.65	5,37		
Geliştirme	PDR	208	30.52	6,22	2.63	.05
	Psikoloji	33	31.90	6,17		
	Eğit. psik.hiz	35	31.94	6,62		
	Diğer	75	28.89	7,18		
Uygulama	PDR	210	42.27	8,02	2.25	.08.
	Psikoloji	33	44.72	9,84		
	Eğit. psik.hiz	34	44.52	8,81		
	Diğer	75	41.05	8,29		
Gene Toplam Puan	PDR	208	100.41	17,35	2.59	.05
	Psikoloji	33	104.69	19,61		
	Eğit. psik.hiz	34	105.50	19,43		
	Diğer	75	96.60	19,26		

Tablo 4.9.'da Rehber öğretmenlerin mezun oldukları lisans programına göre Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin uyarlama, geliştirme ve uygulama alt boyutlarından aldıkları puanlar ile genel toplam puanları karşılaştırıldığında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

4.3.3. Meslekteki Hizmet Süresi Değişkenine Ait Bulgular

Araştırma örnekleminde bulunan 353 kişinin mesleki hizmet süresi değişkeni 5 kategoride hizmet yılına bölünerek değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Bu hizmet süreleri 0-5, 6-10, 11-15, 16-20 ve 21+ olmak üzere ele alınmıştır. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin alt boyutlarının ve genel toplam boyutunun çalışılan kurum değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.10'da gösterilmiştir.

Tablo 4.10.

Rehber Öğretmenlerin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Meslekteki Hizmet Süresine Göre Aldıkları Puanların Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

	Hizmet Süresi	N	$\bar{X}$	s	f	p
Uyarlama	0-5	60	26.10	5.85	1.62	.16
	6-10	59	27.86	5.01		
	11-15	53	27.79	5.81		
	16-20	59	27.47	4.99		
	21+	122	28.05	4.29		
Geliştirme	0-5	59	29.28	7.18	.65	.6
	6-10	59	30.23	7.17		
	11-15	53	30.88	7.42		
	16-20	59	30.64	6.15		
	21+	121	30.82	5.58		
Uygulama	0-5	60	39.73	9.19	3.18	.01
	6-10	59	42.94	7.84		
	11-15	53	40.92	10.76		
	16-20	59	43.08	8.40		
	21+	121	43.94	6.53		
	Total	352	42.46	8.38		
Genel Toplam Puan	0-5	59	95.20	20.90	1.82	.12
	6-10	59	101.05	17.85		
	11-15	53	99.60	22.98		
	16-20	59	101.20	17.86		
	21+	120	102.87	14.46		
	Total	350	100.49	18.32		

Tablo 4.10.'da Rehber öğretmenlerin gruplandıkları hizmet süresi seviyelerine göre bir psikoeğitim programını uygulama yeterlilik algısı düzeyleri karşılaştırıldığında, en yüksek ortalamanın 21+ hizmet süresi grubuna ait rehber

öğretmenlerde ($\bar{X}=43.94$) ait olduğu görülmektedir. Bunu 16-20 hizmet süresi grubu ($\bar{X}=43.08$) ve 6-10 hizmet süresi ($\bar{X}=42.94$), 16-20 hizmet süresi ($\bar{X}=43.08$), 0-5 hizmet süresi ($\bar{X}=39.73$) öğretmenler izlemekte ve en düşük ortalama ise 0-5 hizmet süresi grubu rehber öğretmenlerin ($\bar{X}=39.73$) olduğu görülmektedir.

Katılımcıların psikoeğitim uygulama yeterlilik algısı düzeylerinde anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla istatistiksel testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda ($F=3.18$) $=39.73$ ($p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır. Farklılığın kaynağını test etmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Hizmet yılına göre uygulama yeterlilik algısı bölümünden alınan puanlar arasında anlamlı bir fark vardır. (21+) hizmet yılı görevde bulunan rehber öğretmenler bir psikoeğitim programı uygulama yeterlilik algısı (0-5) hizmet yılı görevde bulunan rehber öğretmenlerin algılarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

4.3.4. Çalışılan Kurum Değişkenine Ait Bulgular

Araştırma örnekleminde bulunan 353 kişinin çalıştığı kurum kategorisi ilköğretim, ortaokul ve lise olmak üzere toplamda 3 kategoride ele alınmıştır. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin alt boyutlarının ve genel toplam boyutunun çalışılan kurum değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4.11.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.

Rehber Öğretmenlerinin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Çalışılan Kurum Değişkenine Göre Aldıkları Puanların Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

	Çalıştığı Kurum	N	$\bar{X}$	s	f	p
Uyarlama	ilkokul	120	27.08	5.20	.56	.63
	ortaokul	117	27.97	4.68		
	lise	116	27.60	5.37		
Geliştirme	ilkokul	120	29.98	7.01	.43	.73
	ortaokul	117	30.79	6.47		
	lise	116	30.71	6.04		
Uygulama	ilkokul	120	42.41	9.04	.32	.80
	ortaokul	117	42.44	8.18		
	lise	116	42.83	7.83		
Genel Toplam Puan	ilkokul	120	99.48	19.76	.34	.79
	ortaokul	117	101.33	17.60		
	lise	116	101,15	17,63		

Tablo 4.11.'de Rehber öğretmenlerin çalıştıkları kurum türlerine göre Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin uyarlama, geliştirme ve uygulama alt boyutlarından ve genel toplam boyutundan aldıkları puanları karşılaştırıldığında, anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

4.3.5. Öğrenim Düzeyi Değişkenine Ait Bulgular

Araştırma grubunda bulunan 353 kişinin öğrenim düzeyi kategorisi lisan ve lisans üstü (yüksek lisans/doktora) olmak üzere toplamda 2 kategoride ele alınmıştır. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Ölçeği'nin alt boyutlarının ve genel toplam boyutunun öğrenim düzeyi değişkenine göre t testi analiz sonuçlarında anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı Tablo 4.12.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.

Rehber Öğretmenlerinin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nden Öğrenim Düzeyine Göre Aldıkları Puanların t Testi Analiz Sonuçları

	Öğrenim Düzeyi	N	$\bar{X}$	s	t	p
Uyarlama	Lisans	268	27.36	5.20	1.30	.27
	Y.lisans/Doktora	85	29.08	4.85		
Geliştirme	Lisans	266	30.26	6.70	.82	.43
	Y.lisans/Doktora	85	31.46	5.95		
Uygulama	Lisans	267	42.36	8.48	.30	.73
	Y.lisans/Doktora	85	43.59	8.14		
Genel Toplam Puan	Lisans	265	100.03	18.67	.76	.46
	Y.lisans/Doktora	85	103.44	16.32		

Tablo 4.12.'de Rehber öğretmenlerin öğrenim düzeylerine göre Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin uyarlama, geliştirme ve uygulama alt boyutlarından ve genel toplam boyutundan aldıkları puanları karşılaştırıldığında, anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

4.3.6. Psikoeğitim Dersi /Kursu Alıp Almadığı Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırma örnekleminde bulunan 353 kişinin bir psikoeğitim dersi/kursu alıp almadığını 2 kategoride ele alınmıştır. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Ölçeği'nin alt boyutlarının ve genel toplam boyutunun psikoeğitim alıp almadığı değişkenleri t testi analiz sonuçlarına göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı Tablo 4.13.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.13.

Rehber Öğretmenlerinin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Psikoeğitim Dersi/Kursu Alıp Almama Değişkenine Göre Aldıkları Puanların t Testi Analiz Sonuçları

Psikoeğitim Dersi/Kursu Alıp Almadığı		N	$\bar{X}$	s	t	p
Uyarlama	evet	285	28.19	4.52	13.31	.00
	hayır	68	24.88	6.31		
Geliştirme	evet	283	31.15	5.98	6.56	.01
	hayır	68	27.50	7.80		
Uygulama	evet	284	43.71	7.21	19.94	.00
	hayır	68	37.22	10.68		
Genel Toplam Puan	evet	282	103.12	15.97	13.77	.00
	hayır	68	89.60	22.98		

Tablo 4.13.'de okul rehber öğretmenlerin bir psikoeğitim dersi/kursu alıp almadıklarına göre karşılaştırıldığında, Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin uyarlama, geliştirme ve uygulama alt boyutlarından ve genel toplam boyutundan aldıkları puanları bir psikoeğitim dersi/kursu alanlarla ile almayanlar arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir.

Bir psikoeğitim dersi/kursu alan rehber öğretmenlerin uyarlama alt boyutu ortalaması ($\bar{X}$ =28.19), psikoeğitim dersi/kursu almayan rehber öğretmenlerin uyarlama alt boyutu ortalamasından ($\bar{X}$ =24.88) daha yüksek olduğu ve analiz sonucunda ($t=13.31$) = 28.19, ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır.

Bir psikoeğitim dersi/kursu alan rehber öğretmenlerin geliştirme alt boyutu ortalaması ($\bar{X}$ =31.15), psikoeğitim dersi/kursu almayan rehber öğretmenlerin geliştirme alt boyutunu ortalamasından ($\bar{X}$ =27.50) daha yüksek olduğu ve analiz

sonucunda ($t=6.56$) = 31.15, ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır

Bir psikoeğitim dersi/kursu alan rehber öğretmenlerin uygulama alt boyutu ortalaması ($\bar{X}=43.71$), psikoeğitim dersi/kursu almayan rehber öğretmenlerin uygulama alt boyutunun ortalamasından ($\bar{X}=37.22$) daha yüksek olduğu ve analiz sonucunda ($t=19.94$) = 43.71, ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır

Bir psikoeğitim dersi/kursu alan rehber öğretmenlerin genel toplam puan ortalaması ($\bar{X}=103.12$), psikoeğitim dersi/kursu almayan rehber öğretmenlerin genel toplam puan ortalamasından ($\bar{X}=89.60$) daha yüksek olduğu ve analiz sonucunda ($t=13.77$) = 103.12, ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır

BÖLÜM V

TARTIŞMA ve YORUM

Bu bölümde Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin geçerliği, güvenirliğine ve demografik değişkenlere ilişkin yönelik bulgular tartışılarak yorumlanmıştır.

5.1. Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Geçerliğine ve Güvenirliğine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması

Bu araştırmanın iki amacı vardır. Birinci amaç, rehber öğretmenlerin psikoeğitim programı uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilik algılarına yönelik geçerlik ve güvenirliği kanıtlanmış bir ölçek geliştirmektir. İkinci amaç ise, rehber öğretmenlerin psikoeğitim programını uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilik algılarında demografik değişkenlere göre bir farkın olup olmadığının belirlenmesidir

Konuyla ilgili literatürün taraması ve ölçülmek istenen yapının açıkça belirlenmesi için uzman görüşüne başvurulmuştur. Madde havuzu oluşturulurken uzman görüşlerinden ve alanda çalışan rehber öğretmenlerden geri bildirimler doğrultusunda 36 maddeli bir form oluşturulmuştur. Psikoeğitim uygulamaları konusunda 3 alt başlık belirlenmiştir. Birinci alt başlık olan uyarlama kısmında, okul rehber öğretmenlerinin hazır bir psikoeğitim programını yapısını bozmadan kendi kurum ihtiyaçlarına göre “uyarlama” yeterliliklerini tespit etmeye yöneliktir. İkinci

alt başlık olan “geliştirme bölümünde, okul rehber öğretmenlerinin çalıştıkları kurumların özelliklerine ve ihtiyacına uygun yeni bir psikoeğitim programı geliştirebilme yeterliliklerinin ölçülmesine yöneliktir. Üçüncü alt başlık olan “uygulama” kısmında ise, okul rehber öğretmenlerinin bir psikoeğitim programını uygulama yeterlilik algısını ölçen bir yapı oluşturulması üzerinedir. 36 maddeden oluşan deneme formu alınan geri bildirimler sonucunda 28 maddeye düşürülmüştür. Ölçeğin ismi “Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği” şeklinde oluşturulmuştur. Yapılan ilk analiz sonucunda ölçeğin 3 faktörden oluştuğu, açıklanan varyans değerinin 72.41 olduğu ve maddelerin ortak faktör varyanslarının .62 - .83 arasında değiştiği görülmüştür. Bu değerler faktörlerdeki madde seçim ölçütünün yeterince iyi olduğunun göstergesi olarak kabul görmektedir (Büyüköztürk, 2009: 124).

Ortaya çıkan faktörleşmeleri daha anlamlı hale getirebilmek için analize equamax döndürme tekniği kullanarak devam edilmiştir. Daha sonra madde azaltımına başlanmıştır. Madde azaltımı için maddelerin faktör yükleri ve faktör yüklerinin dağılımı incelenmiştir. Ölçek maddeleri belirgin olarak üç alt boyutta toplandığı ve alt boyutlar altında binişik maddelere rastlandığı tespit edilmiştir. Alt boyutlarda toplanan maddelerin yük değerleri .55 ile .80 arasında değişmektedir. Büyüköztürk (2009) faktör yük değerlerinin .45 ve yukarısının olmasını iyi olarak değerlendirmektedir. Bu durumda ölçeğin maddelerinin faktör yük değerlerinin iyi oldukları söylene bilinir.

Madde seçimi için ikinci alt ölçüt ise madde faktör yükünün .30’dan daha büyük farkla faktörlere dağılması belirlenmiştir. En büyük iki faktör arasındaki fark .30’dan daha az olan maddeler binişik olarak adlandırılır ve bu istenen bir durum değildir. Bu yüzden binişik olan 4. ve 9. maddeler de ölçekten çıkarılmış ve yeniden değerlendirilen 26 maddenin 3 faktörde toplandığı tespit edilmiştir. Maddelerin faktör yükleri .55-.80 arasında değer almaktadır ve varyansın %73.19’unu açıklamaktadır. Bu da ölçeğin üç faktörlü olabileceğini göstermektedir.

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda birinci faktör uygulama alt boyutunda ikinci faktörde geliştirme alt boyutunda ve üçüncü faktörde uyarılma alt boyutunda

toplandığı görülmüştür. Tek faktörün toplam varyansın %60.40'ını (EK. A) açıkladığı için bu değer ölçeğin tek faktörlü olarak da değerlendirebileceğini göstermektedir. Ayrıca her maddenin faktör yük değeri .32'den yüksek olduğu içinde ölçeğin tek faktörlü olabileceğini gösteriyor. Sonuç olarak ölçek hem üç faktörlü olarak hem de genel tek bir faktörlü olarak değerlendirilebileceği anlamını taşımaktadır.

Ölçeğin ayırt edici geçerliği için yapılan faktör analizinde çalışma grubunun en yüksek puan alan %27'lik grupta en düşük puan alan %27'lik grubun ölçeğin maddelerinden aldıkları puanların ortalaması arasındaki oluşan farkın anlamlı olup olmadığı t testi aracılığı ile incelemeye tabi tutulmuştur. Sonuç olarak %27'lik alt ve üst gruplardaki kişilerin ölçeğin maddelerinden aldıkları puanların ortalamalarında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. Ölçeğin güvenirlik için yapılan çalışmalarda iç tutarlılığını belirlemek için Cornbach Alfa değerleri hesaplanmıştır. Özdamar'ın (1999: 522) Cronbach Alfa katsayısına yönelik değerlendirmesinde iç tutarlılık düzeyinin .80 ile 1.0 arasında olması ölçeğin üst düzeyde güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmada kullanılan ölçeğin alt boyutlarının güvenirlik katsayıları .94 - .96 arasında değişirken ölçeğin tamamının güvenirlik katsayısı ise .97'dir. Bu durumda ölçek yüksek düzeyde güvenirliğe sahiptir denilebilir.

Ölçeğin tamamının iki yarım güvenirliği için hesaplanan pearson korelasyon katsayısı .82 ($p < 0.01$) iken, alt boyutlarında .78 ile .86 arasında değişmektedir. Ölçeğin geneline ve alt boyutlarına ilişkin yapılan iki yarıya bölme güvenirlik hesaplamasından elde edilen değerler ölçeğin psikoeğitim programı uyarlama geliştirme ve uygulamada yeterlik algısı ölçeği güvenilir bir ölçek olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeğin zaman içinde ne düzeyde sabit ve değişmeyen ölçümler yapabildiğini görmek amacıyla test tekrar test kararlılık katsayısı hesaplanabilir.

5.2. Rehber Öğretmenlerin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'ne İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması

Bu araştırmada ölçek geliştirme çalışmasının yanı sıra, ölçeği uygulayan rehber öğretmenlerinin cinsiyet, meslekte geçirilen hizmet süresi, mezun oldukları lisans programları, çalıştığı kurumlar, öğrenim düzeyleri ve bir psikoeğitim dersi/kursu alıp almaması değişkenleri çerçevesinde benzer araştırmalar ile karşılaştırmaları incelenmiştir.

Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerden Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin alt boyutu olan uygulama yeterlilik algısı sonucunda kadınların aldıkları puan ortalamaları erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmasına karşın etkili rehber öğretmenlik nitelikleri ve psikolojik danışma yeterlilik düzeyleri cinsiyet açısından farklılaşmadığı yapılan araştırma bulgularında Yiyit (2001), Özgün (2007), Yam ve İlhan (2016), Lam ve diğerleri (2013) ortaya çıkmıştır. Bireysel olan psikolojik danışma yeterlik düzeyleri açısından kadınlar erkekler ile benzer sonuçlar gösterirken grupla çalışma yeterliliklerinde erkeklerden anlamlı olarak yeterlik algılarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Yaş değişkeninin etkili psikolojik danışma nitelikleri ve psikolojik danışma yeterlilikleri açısından anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ilgili araştırmalarca ulaşılabilirken (Aksoy ve Diken, 2009; Lam ve diğerleri, 2013; Yiyit, 2001) hizmet yılı 21 yıl ve üzeri olan rehber öğretmenlerin ilk 5 yılı içerisinde çalışan rehber öğretmenlere göre, bir psikoeğitim programını uygulama yeterlilik algıları daha yüksek ve anlamlı çıktığı araştırma tarafından ortaya konmuştur. Bu da meslekte deneyim kazanan rehber öğretmenlerin grup uygulamalarında kendilerini daha yeterli algıladıklarını ortaya çıkartmaktadır.

Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin alt boyutu olan “uygulama yeterliliği” rehber öğretmenlerin eğitim düzeyleri açısından anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Ancak psikolojik danışma öz-yeterlilikleri ile etkili rehber öğretmen niteliklerinin eğitim düzeyi arasında anlamlı düzeyde fark bulunmasının yanı sıra (Asarlı, 2012; Toytaş, 2013; Yam ve İlhan, 2016), anlamlı bir farkın bulunmadığı da (Durmuş, 2015; Özteke, 2011; Özgün,

2007) alanyazında ortaya konmuştur. Rehber öğretmenlerin yüksek lisans ve doktora programlarına aldıkları eğitim içerisinde yeteri kadar grup çalışmalarına yer verilmemesinden kaynaklı olabilir. Çünkü deneyimli rehber öğretmenler grup psikoeğitimi uygulamasında kendisini yeterli algılarken lisans sonrası eğitim sonucunda benzer bir yeterlilik algısının artmadığı bulunmuştur. Bu durumda lisans sonrası eğitimlerin (yüksek lisans doktora) grup çalışmalarındaki yaşantılara, süpervizyon olanaklarına ağırlık vermesi yerinde olabilir. Yüksek lisans ya da doktora eğitimi alanlar ile almayanlar arasında anlamlı bir farkın olmaması yüksek lisans ve doktora eğitiminde grup çalışmalarına yönelik yeterlilik algısını geliştirmediği söylenebilir. Bu durum ya eğitimin içeriğinden kaynaklanabilir ya da yüksek lisans doktora eğitiminde grupla psikolojik danışma, grup psikoeğitim, grup rehberliği uygulamaları gibi derslerin olmadığına ya da alınmadığı durumunu ortaya koyabilir.

Rehber öğretmenlerin psikolojik danışma yapmaya ilişkin öz yeterlilikleri öğrenim düzeyi yükseldikçe yeterlilik algılarının düştüğü (Bilgiç, 2011), psikoeğitim programı uygulama yeterlilik algılarında ise anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır. Rehber öğretmenlerin eğitim seviyeleri yükseldikçe gerek psikolojik danışma yapma öz yeterlilikleri gerek psikoeğitim çalışmalarında yeterlilik algılarında anlamlı bir farkın olmadığı ortaya konmuştur.

Rehber öğretmenlerin çalıştıkları kurumlar açısından psikoeğitim uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilik algı düzeyleri açısından anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur. Ancak Yiyit (2001) psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum açısından öz yeterlilikleri arasında düşük olumlu bir ilişki bulduğu tespit edilmiştir. Diğer bir araştırmada ise Güven (2007) liselerde çalışan okul psikolojik danışmanlarının kendilerini daha yetkin bulduklarını ortaya koymuştur.

Bir psikoeğitim dersini/kursunu alan okul rehber öğretmenin bu ders veya kursu almayan rehber öğretmene göre ölçeğin genelinde ve tüm alt boyutlarında yeterlilik algısı düzeyleri arasında olumlu yönde anlamlı bir farkın ortaya çıktığı bulunmuştur. Sezer'e (2006) göre okul rehber öğretmeni ne kadar fazla hizmet içi eğitimlere katıldı ise katılmayanlara göre olumlu görüş ifade etmişlerdir. Rehber

öğretmenlerin aldıkları eğitimler sonucunda gerek görüşleri gerekse yeterlilik algılarında, olumlu bir değişim olduğu söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde geliştirilen ölçeğin genel sonuçları ile demografik değişkenlerin sonuçları ortaya konmuştur. Ayrıca bu bulgular dayalı olarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

5. Sonuç

Sonuç olarak, geliştirilen ölçeğin okul rehber öğretmenlerinin psikoeğitim çalışmaları konusunda yeterliliklerinin üç alt boyutta ölçülebilmesi amacıyla kullanılarak, literatüre katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Ölçeğin uzmanlardan alınan görüşler sonucunda ve açımlayıcı faktör analizi sonucunda yapı geçerliliği sağlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı ve tümünün iki yarım güvenirliğini hesaplanarak güvenirlik hesaplaması yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterliliği Algısı Ölçeği geçerliği ve güvenirliği olan bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

6.1. Rehber Öğretmenlerin Psikoeğitim Programı Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği'ne İlişkin Sonuçlar

Okul rehber öğretmenlerin Psikoeğitim Programı Uyarlama Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeği ile okul rehber öğretmenlerin cinsiyet, mezun

oldukları bölüm, hizmet yılı, çalıştığı kurum, öğrenim düzeyi ve bir psikoeğitim eğitimi alıp almadığı değişkenine göre anlamı farkların olup olmadığı incelenmiştir. Bu incelemede 352 rehber öğretmenin görüşüne başvurulmuştur. Cinsiyet değişkenine göre bir psikoeğitim programını uygulama yeterlilik düzeyleri karşılaştırıldığında, kadınlara ait rehber öğretmenlerin ortalaması erkeklerin ortalamasından daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olduğu ortaya konulmuştur. Rehber öğretmenlerin mezun oldukları bölüm değişkenine göre ise anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Rehber öğretmenlerin hizmet yılına göre ise uygulama bölümünden alınan puanlar arasında anlamlı bir fark vardır. 21+ hizmet yılı görevde bulunan rehber öğretmenler bir psikoeğitim programı uygulamada, 0-5 hizmet yılı görevde bulunan rehber öğretmenlere göre yeterlilik algıları daha yüksek ve anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. Rehber öğretmenler arasında bir psikoeğitim programı alıp almadığı arasında ise anlamlı bir farkın olduğu, bir psikoeğitim konusunda ders ya da eğitim alanların anlamayanlara göre ölçekten anlamlı düzeyde farkın olduğu bulunmuştur. Rehber öğretmenlerin çalıştığı kurum ve öğrenim düzeyi açısından ölçekten alınan puanlara bakıldığında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

Rehber öğretmenler için Psikoeğitim Programı Uyarlama Geliştirme ve Uygulama Yeterlilik Algısı Ölçeğinin ölçüt geçerliliği rehber öğretmenler için geliştirilen diğer yeterlilik, öz-yeterlilik alanlarındaki ölçekler ile birlikte uygulanarak aralarındaki korelasyon incelenebilir.

Psikoeğitim program uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilik algısı düzeyleri süpervizyon alıp almama ve süpervizyon süresi gibi değişkenlere göre araştırılabilir.

Değişik kurum türlerinde (adalet bakanlığı, rehabilitasyon merkezleri, özel danışma büroları, aile ve sosyal politikalar bakanlığında vb.) çalışmakta olan psikolojik danışmanların psikoeğitim program uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilik algıları karşılaştırılarak incelenebilir.

Rehber öğretmenlerin psikoeğitim program uyarlama geliştirme ve uygulama yeterlilik algı düzeylerinin iyileştirilebilmesi amacı ile hizmet içi eğitimler planlanabilir, etkin psikoeğitim hizmeti sunmaya yönelik eğitim programları düzenlenebilir.

Rehber öğretmenlere verilen psikoeğitim uygulayıcısı kursu veya bu alandaki hizmetiçi eğitim sonrasında ölçek uygulanarak verilen eğitimin rehber öğretmenlerin algıları üzerindeki etkisi incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Adams, S. (2006). Does CACREP accreditation make a difference? Alook at NCE results and answer. *Journal of Professional Counseling: Practice, Theory, and Research*, 34, 66-67
- Akkök, F., (1996). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Akkoyunlu, B., Orhan, F. ve Umay, A. (2005). Bilgisayar öğretmenleri için “Bilgisayar öğretmenliği öz-yeterlilik ölçeği” geliştirme çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 1-8.
- Akos, P., Hamm, J. V., Mack, S. G., & Dunaway, M. (2007). Utilizing the developmental influence of peers in middle school groups. *The Journal for Specialists in Group Work*, 32, 51-60.
- Aksoy, V. Diken, İ.H. (2009). Rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(3), 709-719.
- Aladağ, M., Kağnıcı, Y. D., Çankaya, C. Z., Kocabaş Ö. E., Yaka, B., (2011). *Psikolojik danışman eğitiminde grupla çalışma yeterliğinin kazandırılması: ege üniversitesi örneği*. Ege Eğitim Dergisi, 2 (12), 22-43
- Anita, Y., & Julia, B. (2015). The school counselor leadership survey: instrument development and exploratory factor analysis. *Professional School Counseling*, 19(1), 2156759X1501900. doi:10.5330/2156759x1501900104
- Aslan, A. M., İnceman Kara, F., Kayır, M., ve Kan, A. (2018). Psikolojik danışma yardımı vermeye yönelik tutum ölçeği’nin geliştirilmesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(27), 107-122.

Asarlı, Z. (2012). *Okullarda çalışan psikolojik danışmanların okul psikolojik danışmanı öz-yeterlilik düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Association of Specialist in Group Work. (ASGW). (2000). *Professional standarts for the training of group workers*. Retrieved from http://www.aswg.org/training_standarts.htm

Atıcı, M., Ulusoy, Y., (2010). *Psikolojik danışman adaylarının grup rehberliği etkinliğini yürütürken kullandıkları psikolojik danışma becerilerinin, bu becerileri kullanmaya ilişkin yeterlik algılarının ve grup yönetimini sağlama yöntemlerinin incelenmesi*. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19 (1), 62-81

Bacanlı F., (1996). *Bir grup rehberliği programı ve uygulama kılavuzu*. Ankara: MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

Bacanlı, H., (1999). *Sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Balcı, S. (2017). Okul psikolojik danışmanı öz yetkinlik ölçeğinin türk kültüründeki psikometrik özellikleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18 (2), 633-649.

Balkin, R. S., & Leddick, G. R. (2005). Advanced group training for school counselors. *VISTAS: Compelling issues in counseling* 211-214. <http://counselingoutfitters.com/vistas/vistas05/Vistas05.art45.pdf>

Baykul, Y. (2000). *Eğitimde ve psikolojide ölçme: klasik test teorisi ve uygulaması*. Ankara: ÖSYM Yayınları.

Bennett, M.E. (1963). *Guidance and counseling in groups*. (2nd.Ed.) New York: Mc Gr Company

Bilge, F. Eroğlu, Y.Ç., (2001). *Sınıfta rehberlik etkinlikleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Bilgiç, H. (2011). *Rehber öğretmenlerin (Psikolojik Danışman) öz yeterlilikleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
- Bodenhorn, N. ve Skaggs, G. (2005). Development of the school counselor self-efficacy scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 38, 14-28.
- Bozdoğan, Z., (2003). *Okullarda rehberlik etkinlikleri ve yaratıcı drama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Brown, N.W., (2011) *Psychoeducational groups process and practice*. (3rd ed.). New York, NY: Brunner Routledge.
- Brown, N.W. (2013). *Psiko-eğitsel gruplar hazırlama ve uygulama rehberi* (Çev. V. Yorğun) Ankara: Anı Yayıncılık
- Büyükgöze-Kavas, A. (2011). Bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamalarına yönelik bir değerlendirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 433-441.
- Büyüköztürk, S. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (10.Basım) Ankara: Pegem Akademi.
- Can, G. (2010). Development of the elementary school counselor self-efficacy scale. *Procedia -Social and Behavioral Sciences*, 9, 1158-1161.
- Capuzzi, D. ve Gross, D.R. (2005). *Introduction to the counseling professions* (4th ed., pp. 193-216). New York, NY: Pearson Education.
- Council for Accreditation of Counseling & Related Educational Programs. (CACREP). (2009). Council for accreditation of counseling & related educational programs, 2009 standards. 10 Haziran 2019 tarihinde <http://www.cacrep.org/wp-content/uploads/2017/07/2009-Standards.pdf>
- Combs, A. (1986). What makes a good helper. *Person-Centered Review*, 1(1), 51-61.

- Corey, G. (2012). *Theory and practice of group counseling* (8th ed). Belmont, CA: Brooks/Cole
- Corey, G. ve Corey, M. S. (1997). *Groups: Process and practice* (5.Baskı). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Cormier, S., & Nurius, P. S. (2003). *Interviewing and change strategies for helpers* (5th ed.). Pacific Grove CA: Brooks/Cole.
- Çakır, S. G. (2011). Grup çeşitleri. İçinde A. Demir ve S. Koydemir (Ed.). *Grupla psikolojik danışma*. (pp. 49-72). Ankara: Pegem Akademi.
- Çivitçi, A. (2018). *Grup psikoeğitimi* (2. Baskı) Ankara: Pegem.
- Daşçı, E., Atik, G., Aşçıoğlu-Önal, A., Çelik, E.G. ve Güç, E. (2017). Rehber öğretmen adayları için öz-farkındalık ve yönetim stratejileri ölçekleri: türkçe formlarının geçerlik ve güvenirlik çalışması. *IV.International Eurasian Educational Research Congress* (s.1544-1546). Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- DeLucia-Waack, J.L. (2002). A written guide for planing and processing group sessions in anticipation of supervision. *The Journal for Specialists in Group Work*, 27(4), 341-357
- DeLucia-Waack, J. L. (2006). *Leading psychoeducational groups for children and adolescents*. United Kingdom: Sage Publications.
- Demirel, Y. (2013) *Rehber öğretmen Öz-Yetkinlik Ölçeğinin Hazırlanması*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- DeVellis, R. F. (2014). *Scale development theory and applications*. (T. Totan, Dü., & A. Ş. Avşar, Çev.) Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Durmuş, A. (2105) *Psikolojik danışmanların öz-yeterlilikleri ile iş doyumu ve yaşam doyumları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Ekiz, D. (2004) Eğitim dünyasının nitel araştırma paradigmasıyla incelenmesi: doğal ya da yapay http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2004_cilt2/sayi_4/415-439.pdf
- Ekiz, E. F., Totan, T. (2014). Etkili psikolojik danışma niteliklerinin değerlendirilmesine ilişkin ölçek geliştirme çalışması. *Türk Psikolojik danışma Dergisi* 5(42), 269-279.
- Erkan Atik Z. ve Yıldırım İ. (2017). Süpervizyonda değerlendirme süreci envanteri türkçe forumu'nun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi* (18)1 146- 173.
- Furr, S.R. (200). Structuring the group experience: A format for designing psychoeducational groups. *The Journal for Specialists in Group Work*, 25(1), 29-49
- Geroski, A.M., Kraus, K.L. (2002). Process and content in school psychoeducational groups: Either, both or none? *Journal for Specialists in Group Work*, 27(2), 233-245
- Gladding, S. (1995). Group work: A counseling specialty (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall
- Güçlücan, N. (2016). *Psikolojik danışmanların kültürel duyarlılık algılarının demografik ve mesleki değişkenler açısından incelenmesi* Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güçray, S.S., Çekici, F. ve Çolakoğlu, O. (2009). *Psiko-eğitim gruplarının yapılandırılması ve genel ilkeleri*. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 5(1), 134-153
- Gülüm, V. İ., Uluç, S., ve Soygüt, G. (2018). Terapötik ittifak ölçeği-kısa formun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 29, 47-53. doi:10.5080/u18260

- Hackney, H., Cormier, S. (2008). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri: Psikolojik yardım süreci el kitabı*. (T. Ergene, S. Aydemir Sevim Çev.). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Harper, F. D. (1981). *Dictionary of counseling techniques and terms*. Alexandria, VA: Douglass
- Ivey, A. (1976). Counseling psychology – the most broadly-based applied psychology speciality. *The Counseling Psychologist*, 8(3), 3-6
- Jackson, C. M., Snow, B. M., Boes, S. R., Phillips, P. L., Stanarad, R. R., Painter, L. C., et al. (2002). Inducting the transformed school counselor into the profession. *Theory Into Practice*, 41, 177-185.
- Jacobs, E.E; Masson, R.L & Harvil, R.L. (2012). *Group counseling: Strategies and skills (7th ed.)*. Pacific Grove, CA: Brooks 7 Cole
- Kabakçı, Ö. F. ve Owen, F. K. (2013). Psikolojik danışman rolleri ölçeği: Bir tarama çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 1586-1606.
- Karaman, M, Cavazos Vela, J., Lu, M. (2018). Factorial validity of teacher and school counselor support scales in latina students. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences (AUJES)*, 8 (1), 1-20. DOI: 10.17984/adyuebd.35743
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (7. Basım). Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kepçeoğlu, M. (1999). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Özdemir Ofset basım Yay. San. Tic. Ltd. Şti.
- Korkut Owen, F., Tuzgöl Dost, M. ve Bugay Sökmez, A. (2018). Rehber öğretmen eğitiminde mesleğe ilişkin (profesyonel) kişisel eğilimi değerlendirme: ölçek geliştirme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(49),173-191.

- Köse, İ. A. & Çıkrıkçı, N. D. (2007). Öğretmen öz-yeterlik algısı ölçeğinin farklı gruplarda yapı geçerliliğinin sınanması. *16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi*.
- Kulaksızoğlu, A., (2004). *Örnek grup rehberlik programları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2010). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. 10. Basım Ankara: OSYM yayınları geliştirilmiş baskı.
- Kuzgun, Y., *Grup rehberliği el kitabı*. (1997). MEB. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Lapan, R. T., Gysbers, N. C. ve Sun, Y., (1997). The impact of more fully implemented guidance programs on the school experiences of high school students: A statewide evaluation study. *Journal of Counseling and Development*, 75, 292–302.
- Larrabee, M.J. ve Terres, J.K., (1984) Group: The future of school counseling. *The School Counselor*, 31, 256–264.
- Larson, L. M., Suzuki, L. A., Gillespie, K. N., Potenza, M. X, Bechtel, M. A., & Tbulouse, A. L. (1992). Development and validation of the counseling selfestimate inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 39, 105-120.
- Lent, R. W., Hill, C. E., & Hoffman, M. A. (2003). Development and validation of the counselor activity self-efficacy scales. *Journal of Counseling Psychology*, 50(1), 97–108. doi:10.1037/0022-0167.50.1.97
- Lukens, E.P., McFarlane W.R., (2004). “Psychoeducation as evidence-based practice: Considerations for practice, research, and policy”, *Brief Treatment and Crisis Intervention*, 4 (3), 205-225.
- Lüleci, B., Soylu, Y. ve Canbulat, N. (2016). Psikolojik danışma yardımına ilişkin beklentiler ölçeği’nin geliştirilmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(3), 313-326.

- Mesleki Yeterlik Kurumu Web Portalı, (2017). *Okul psikolojik danışmanı*. Erişim adresi https://portal.myk.gov.tr/SON_TASLAK_PDF_20180925_155445
- Mete-Otlu, B. ve Aysan, F. (2015). Krize müdahalede kullanılan başa çıkma stratejileri envanteri: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance&Counseling*, 4(2), 13-23.
- Myrick, R. D. (2003). *Developmental guidance and counseling: a practice approach*. (40 th. Ed.). Minneapolis: Educational Media Corporation.
- Neukrug, E. (2003). *The world of the counselor: An introduction to the counseling profession* (2nd ed.). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole-Thomson Learnin
- O'Brien, K. M., Heppner, M. J., Flores, L. Y., & Bikos, L. H. (1997). The career counseling self-efficiency scale: Instrument development and training applications. *Journal of Counseling Psychology*, 44(1),20–31. doi:10.1037/0022-0167.44.1.20
- Ohlsen, M ve ark. (1988). *Group counseling*. 2nd ed., New York: Holt, Rinehart and Winston
- Oluseyi, A. E., & Oreoluwa, S. V. (2014). Factorial composition of counsellor effectiveness scale. *World Journal of Education*, 4(4). Doi:10.5430/wje.v4n4p61
- Öncü, H. (2002). Psikolojik danışma müdahalesi olarak küçük grupla psikolojik danışma. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 83-102.
- Özer, Ö. ve İlhan T. (2015). Çok kültürlü psikolojik danışma yeterlikleri ölçeğinin geliştirilmesi. *Turkish Studies*, 10(7), 781-802.
- Özgün, M. S. (2007). *Okul Rehber Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri ile Mesleki Yetkinlik Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgüven, İ. E. (1999). *Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: PDREM Yayınları.

- Özyürek, R. (2007). *Gelişen Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (ss. 123-137), Ankara: Nobel yayın Dağıtım.
- Özyürek, R., (2009), Okullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamaları ve Öğrencilere Sağlanan Süpervizyon Olanakları: Ulusal Bir Tarama Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 4(32), 54-63.
- Özyürek, R., Çam, S. Ve Atıcı, M. (2007). Rehber Öğretmen Eğitiminde Okullardaki Rehberlik Uygulamalarının Önerilen Özellikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1), 555-888.
- Pamukçu, B. (2011). *The investigation of counseling self-efficacy levels of counselor trainees*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü.
- Pamukçu, B. ve Demir, A. (2013). Psikolojik danışma öz-yeterlik ölçeği türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(40), 212-221.
- Perarce, B. (1997). *Counseling skills in the context of Professional and organizational growth*. Handbook of Conseling. London and New York: Routledge.
- Sayder, S. (2008). Joining up with ‘not us’ staff to run adolescent groups in schools. *Journal of Child Psychotherapy*, 34(1), 111-126.
- Seçer, İ. (2015) *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Selçuk, Z. ve Güner, N., (2004). *Sınıf içi rehberlik uygulamaları*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Shertzer, B. and Stone, S.c. (1971) *Fundamentals of guidance*. Boston: Houghton Mifflin Company

- Sheu, H., & Lent, R.W. (2007). Development and initial validation of the multicultural counseling self-efficacy scale-racial diversity form. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 44(1), 30-45.
- Simons, J. D. (2017). School Counselor sexual minority advocacy competence scale (SCSMACS). *Professional School Counseling*, 21(1), 2156759X1876190. Doi:10.1177/2156759x18761900
- Şahin, A.E. (2004). Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5 (58), 58-62.
- T.C. Resmî Gazete. (2017). *Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğ*. 1 Kasım 2017, 30227.
- Tabachnick and Fidell, B.G. Tabachnick, L.S. Fidell (2013). *Using multivariate statistics* (sixth ed.) Pearson, Boston.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Trotzer, J.P. (1999). *The counselor and the group: Integrating theory, training and practice* (3rd ed.). Philadelphia, PA: Accelerated Development Inc.
- Turgut, Mehmet F. (1988) *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metotları* (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ültanır, E. (2000). Okul psikoloğu ve okul psikolojik danışmanlığı meslekleri: Karşılaştırmalı bir çalışma. *Milli Eğitim Dergisi*, 148.
- Van Velsor, P. (2009). Task groups in the school setting: Promoting children's social and emotional learning. *The Journal for Specialists in Group Work*, 34(3), 276-292.
- Villalba, J. A. (2007). Incorporating wellness into group work in elementary schools. *The Journal for Specialists in Group Work*, 32(1), 31-40.

- Voltan Acar, N. (1991). Grup lideri değerlendirme ölçeği'nin geliştirilmesi: Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 345-350.
- Voltan Acar, N. (2012). *Grupla Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Yayınları
- Watt, H. M. G., Ehrich, J., Stewart, S. E., Snell, T., Bucich, M., Jacobs, N., English, D. (2019). Development of the psychologist and counsellor self-efficacy scale. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*. Doi:10.1108/heswbl-07-2018-0069
- Whiston, S. C., & Aricak, O. T. (2008). Development and Initial Investigation of the School Counseling Program Evaluation Scale. *Professional School Counseling*, 11(4), 2156759X0801100. doi:10.1177/2156759x0801100406
- Wittmer, J. (2000). *Developmental school guidance and counselling: its history and reconceptualization in J. Wittmer (Ed.), Managing your school counselling program: K-12 developmental strategies (pp.2-13)*. Minneapolis: Educational Media Corporation.
- Yalçın, İ. (2006). 21. yüzyılda rehber öğretmen. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 39 (1), 117-133.
- Yalom, I. (2012). *Grup psikoterapisinin teori ve pratiği* (A. Tangör ve Ö. Karaçam, Çev.) İstanbul Kabalcı Yayınevi.
- Yazgan-İnanç, B. ve Güçray, S. S. (1997). Danışma tükenmişliği envanteri'nin geliştirilmesi ile ilgili bir ön çalışma. 3. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulan bildiri, Çukurova Ünivesitesi.
- Yeşilyeprak, B. (2003). Eğitimde rehberlik hizmetleri: Gelişimsel yaklaşım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011) Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları

Yiyit, F. (2001). *Okul rehber öğretmenlerinin yetkinlik beklentilerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yüksel, G. (2003). İlköğretim öğrencilerinin gelişim alanları, gelişim alanlarının işaretiçisi olan ihtiyaçlar ve geliştirilmesi gereken beceriler: Bu süreçte rehber öğretmenin işlevleri: Kuramsal bir inceleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 159, 41-59

Zengin, N., Pınar, R., Akinci, A. C., &Yildiz, H. (2014). Psychometric properties of the Self-efficacy for Clinical Evaluation Scale in Turkish nursing students. *Journal of clinical nursing*, 23(7-8), 976-984.

EK A. Faktörlerin Özdeğerleri ve Açıklanan Varyans Oranları

Faktör	Özdeğer	Açıklanan Varyans %	Kümülatif %
1	16,915	60,409	60,409
2	2,028	7,244	67,653
3	1,332	4,757	72,410
4	,768	2,744	75,154
5	,657	2,348	77,503
6	,571	2,040	79,543
7	,551	1,966	81,509
8	,537	1,918	83,427
9	,465	1,659	85,086
10	,395	1,411	86,498
11	,345	1,233	87,731
12	,331	1,181	88,912
13	,300	1,072	89,985
14	,292	1,042	91,026
15	,269	,960	91,986
16	,262	,937	92,923
17	,243	,868	93,791
18	,228	,815	94,606
19	,202	,723	95,329
20	,194	,692	96,021
21	,183	,654	96,675
22	,166	,591	97,266
23	,154	,551	97,817
24	,146	,523	98,340
25	,126	,450	98,790
26	,119	,427	99,216
27	,116	,414	99,630
28	,104	,370	100,000

EK B. Döndürülmüş Faktör Bileşen Matrisi

	1	2	3
u1			,723
u2		,306	,766
u3	,314		,693
u4		,562	,590
u5	,308	,361	,735
u6		,326	,776
u7	,357	,395	,684
u8	,363	,371	,720
u9	,334	,480	,518
g10	,355	,718	,359
g11	,331	,724	,376
g12	,336	,739	,319
g13	,314	,775	,358
g14	,326	,795	,325
g15	,312	,807	
g16	,325	,784	,331
g17	,304	,745	,325
uyg18	,557		,306
uyg19	,788		
uyg20	,740		
uyg21	,735	,305	,321
uyg22	,733	,306	,371
uyg23	,719		
uyg24	,724		
uyg25	,744		
uyg26	,700		,320
uyg27	,777		
uyg28	,665	,444	

EK.C**KİŞİSEL BİLGİ FORMU****1) Cinsiyetiniz**☐ Kadın☐ Erkek**2) Branşınız**☐ PDR☐ Psikoloji☐ Eğit. Psik. Hiz.☐ Diğer (Sosyoloji, Felsefe, Eğitim Yönetimi. Vb.)**3) Hizmet Yılınız**☐ 0-5 Yıl☐ 6-10 Yıl☐ 11-15 Yıl☐ 16-20☐ 21+**4) Çalıştığınız Kurum**☐ İlkokul☐ Ortaokul☐ Lise☐ Diğer**5) Öğrenim Düzeyiniz**☐ Lisans☐ Yüksek Lisans☐ Doktora**6) Daha önce psikoeğitim (grup rehberliği) konusunda Ders ya da Eğitim****Aldınız mı?**☐ Evet☐ Hayır

EK.D**PSİKOEĞİTİM PROGRAMI GELİŞTİRME VE UYGULAMA YETERLİLİK
ALGISI ÖLÇEĞİ**

Değerli Meslektaşlarım,

Bu ölçek; sizlerin bir psiko-eğitim programı uygulamalarına ilişkin yeterli algılarınızı belirleyebilmek amacıyla hazırlanmıştır.

Lütfen soruları dikkatlice okuyarak size uygun olanları işaretleyiniz. Şimdiden vereceğiniz içten ve samimi cevaplarınız için teşekkür ederim.

	<u>Geliştirilmiş bir psikoeğitim programının;</u>	Hiç uygun değil	Çok az uygun	Kısmen uygun	Oldukça uygun	Tamamen uygun
1.	Genel amacının uygulanacağı grubun ihtiyaçlarına uygun olup olmadığını değerlendirebilirim.	()	()	()	()	()
2.		()	()	()	()	()
3.		()	()	()	()	()
4.		()	()	()	()	()
5.		()	()	()	()	()
6.		()	()	()	()	()
7.	Oturumlarının alt amaçları ile kullanılan yöntem ve tekniklerin uygunluğunu değerlendirebilirim	()	()	()	()	()
8.		()	()	()	()	()
9.		()	()	()	()	()
	<u>Bir Psikoeğitim programı geliştirirken;</u>	Hiç uygun değil	Çok az uygun	Kısmen uygun	Oldukça uygun	Tamamen uygun
10.	Hedef kitlenin ihtiyaçlarını belirleyebilirim.	()	()	()	()	()
11.	Grubun ihtiyaçları doğrultusunda genel amaçlar belirleyebilirim.	()	()	()	()	()
12.		()	()	()	()	()

13.		()	()	()	()	()
14.		()	()	()	()	()
15.		()	()	()	()	()
16.		()	()	()	()	()
17.	Programın etkililiğini değerlendirmek için uygun değerlendirme yöntemleri belirleyebilirim	()	()	()	()	()
	<u>Bir Psikoeğitim programı uygularken;</u>	Hiç uygun değil	Çok az uygun	Kısmen uygun	Oldukça uygun	Tamamen uygun
18.	Uygun fiziksel koşulları düzenleyebilirim	()	()	()	()	()
19.		()	()	()	()	()
20.		()	()	()	()	()
21.		()	()	()	()	()
22.		()	()	()	()	()
23.		()	()	()	()	()
24.		()	()	()	()	()
25.		()	()	()	()	()
26.		()	()	()	()	()

EK.E

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.2537234

06.02.2018

Konu : Araştırma İzni

..... KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2017/25 sayılı Genelgesi.
b) Gaziantep Üniversitesi'nin 15/12/2017 tarihli ve E.23751 sayılı yazısı.

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Adem YILDIRIM'ın "**Okul Psikolojik Danışmanlarının Grup Rehberlik Programı Geliştirme ve Uygulamadaki Yeterliliklerinin İncelenmesi**" konulu tez çalışması kapsamında uygulama talebi Araştırma Komisyonumuzca incelenmiş olup merkez ilçelerde bulunan temel eğitim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan rehber öğretmenlere uygulamanın yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Uygulama formunun (2 sayfa) uygulama yapılacak sayıda araştırmacı tarafından çoğaltılarak, araştırmanın ilgi (a) genelge çerçevesinde, ilçe milli eğitim müdürlüklerinin sorumluluğunda okul ve kurum yöneticileri de uygun gördüğü takdirde gönüllülük esasına göre yazımız ekinde gönderilen mühürlü uygulama araçlarının uygulanmasına izin verilmesini rica ederim.

Vefa BARDAKCI
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

EK:
Uygulama formu (2 sayfa)
DAĞITIM:
Altındağ-Çankaya-Gölbaşı
Etimesgut-Sincan-Pursaklar
Mamak-Keçiören-Yenimahalle

ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı, 1983 yılında Hatay’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Hatay’da tamamladı. Lisans eğitimini, 2005 yılında Ankara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışma bölümünden mezun olarak tamamladı. Halen Ankara ili Keçiören ilçesinde Abdullah Mürşide Özünenek Anadolu Lisesinde çalışmaktadır.

VITAE

The researcher was born in 1983 in Hatay. He completed his primary and secondary education in Hatay. She graduated from Ankara University, Department of Guidance and Psychological Counseling in 2005. He is currently working at Abdullah Mürşide Özünenek Anatolian High School in Keçiören, Ankara.